KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 21.6.2007
COM(2007) 350 konč.

2007/0123 (AVC)

Predlog

SKLEP SVETA

o podpisu stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma med Evropskima skupnostma in njunimi državami članicami ter Republiko Črno goro v imenu Evropske skupnosti

Predlog

SKLEP SVETA IN KOMISIJE

o sklenitvi stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma med Evropskima skupnostma in njunimi državami članicami na eni strani ter Republiko Črno goro na drugi strani

(predložila Komisija)

OBRAZLOŽITVENI MEMORANDUM

1. Oba priložena predloga sta pravna instrumenta za podpis in sklenitev stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma (SPS) med Evropskima skupnostma in njunimi državami članicami na eni strani ter Republiko Črno goro, v nadaljnjem besedilu Črna gora, na drugi strani, in sicer sta to: (i) predlog Sklepa Sveta za podpis sporazuma; (ii) predlog Sklepa Sveta in Komisije za sklenitev sporazuma.

2. Komisija je aprila 2005 predstavila svoje poročilo o izvedljivosti stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma s Srbijo in Črno goro[1]. V poročilu je bilo ugotovljeno, da sta Srbija in Črna gora dovolj pripravljeni za pogajanje o SPS. Svet je 3. oktobra 2005 odločil, da Komisijo pooblasti za začetek pogajanj o stabilizacijsko-pridružitvenem sporazumu s Srbijo in Črno goro. Pogajanja o stabilizacijsko-pridružitvenem sporazumu s Srbijo in Črno goro so se začela 10. oktobra 2005.

3. Po referendumu maja 2006 je črnogorski parlament 3. junija 2006 sprejel deklaracijo o razglasitvi neodvisnosti in Republika Črna gora je izstopila iz državne skupnosti Srbije in Črne gore. Nato so bile 24. julija 2006 sprejete nove pogajalske smernice za Črno goro, pogajanja pa so bila obnovljena 25. septembra 2006. Ta pogajanja so bila zaključena 1. decembra 2006 in po posvetovanju z državami članicami EU je bil v Podgorici 15. marca 2007 parafiran stabilizacijsko-pridružitveni sporazum.

4. V stabilizacijsko-pridružitvenem sporazumu so poudarjeni naslednji glavni elementi:

   – zagotovitev političnega dialoga s Črno goro;

   – določbe o tesnejšem regionalnem sodelovanju, vključno z možnostjo vzpostavitve območij proste trgovine med državami v regiji;

   – možnost vzpostavitve območja proste trgovine med Skupnostjo in Črno goro v petih letih po začetku veljavnosti tega sporazuma;

   – določbe o pretoku delavcev, pravici do ustanavljanja, opravljanju storitev, tekočih plačilih in pretoku kapitala;

   – zaveza Črne gore, da svojo zakonodajo približa zakonodaji ES, zlasti na ključnih področjih notranjega trga;

   – določbe o sodelovanju s Črno goro na številnih področjih, vključno s področjem pravosodja, svobode in varnosti;

   – določba o ustanovitvi Stabilizacijsko-pridružitvenega sveta, ki nadzoruje izvajanje tega sporazuma, Stabilizacijsko-pridružitvenega odbora in stabilizacijsko-pridružitvenega parlamentarnega odbora.

5. Komisija poziva Svet, naj dokončno odobri besedilo SPS, ki je nastalo v tesnem posvetovanju s posebnim odborom, ustanovljenem v ta namen (tj. COWEB), ter izvede postopke za podpis in sklenitev tega sporazuma na podlagi priloženih predlogov.

---

[1] COM(2005) 476 konč., 12.4.2005.

6. Postopki za podpis in sklenitev tega sporazuma so za obe Skupnosti (Evropsko skupnost in Evropsko skupnost za atomsko energijo) različni:

   a) za podpis je v prvem stavku prve alinee člena 300(2) Pogodbe ES predviden ločen sklep Sveta o podpisu sporazuma v imenu Evropske skupnosti; v okviru Pogodbe ESAE podobni akti niso potrebni;

   b) za sklenitev sporazuma:

   – Svet sklene sporazum v imenu Evropske skupnosti po prejemu privolitve Evropskega parlamenta na podlagi člena 310 Pogodbe;

   – Svet odobri sporazum v imenu Evropske skupnosti za atomsko energijo na podlagi drugega odstavka člena 101 Pogodbe ESAE, sporazum pa potem sklene Komisija.

7. V skladu z zgoraj navedenim Komisija zaprosi Svet, naj (i) sprejme odločitev o podpisu sporazuma v imenu Evropske skupnosti ter (ii) sklene sporazum v imenu Evropske skupnosti in odobri sklenitev sporazuma s strani Euratoma.

   Predpogoj za začetek veljavnosti tega sporazuma je, da vse države članice ta sporazum ratificirajo.

Predlog

SKLEP SVETA

o podpisu stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma med Evropskima skupnostma in njunimi državami članicami ter Republiko Črno goro v imenu Evropske skupnosti

SVET EVROPSKE UNIJE JE –

ob upoštevanju Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti in zlasti člena 310 v povezavi s prvim stavkom prvega pododstavka člena 300(2) Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Komisije[2],

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Pogajanja z Republiko Črno goro o stabilizacijsko-pridružitvenem sporazumu med Evropskima skupnostma in njunimi državami članicami na eni strani ter Črno goro na drugi strani so se zaključila.

(2) Trgovinske določbe iz tega sporazuma so izjemne narave, povezane s politiko, ki se izvaja v okviru stabilizacijsko-pridružitvenega procesa, in za Evropsko unijo ne bodo pomenile precedensa v trgovinski politiki Skupnosti v zvezi s tretjimi državami, razen z državami zahodnega Balkana.

(3) Ta sporazum, parafiran 15. marca 2007, je treba ob upoštevanju njegove morebitne poznejše sklenitve podpisati v imenu Evropske skupnosti –

SKLENIL:

Edini člen

Predsednik Sveta je pooblaščen, da imenuje osebe, pooblaščene, da v imenu Evropske skupnosti podpišejo stabilizacijsko-pridružitveni sporazum med Evropskima skupnostma in njunimi državami članicami na eni strani ter Republiko Črno goro na drugi strani ob upoštevanju njegove morebitne poznejše sklenitve.

V Bruslju,

Za Svet
Predsednik

[2] UL C , , str. .

2007/0123 (AVC)

Predlog

SKLEP SVETA IN KOMISIJE

o sklenitvi stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma med Evropskima skupnostma in njunimi državami članicami na eni strani ter Republiko Črno goro na drugi strani

SVET EVROPSKE UNIJE,
KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI STA –

ob upoštevanju Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti in zlasti člena 310 v povezavi z zadnjim stavkom prvega pododstavka člena 300(2) in z drugim pododstavkom člena 300(3) Pogodbe,

ob upoštevanju Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo in zlasti drugega odstavka člena 101 Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Komisije,

ob upoštevanju privolitve Evropskega parlamenta[3],

ob upoštevanju odobritve Sveta v skladu s členom 101 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo,

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Stabilizacijsko-pridružitveni sporazum med Evropskima skupnostma in njunimi državami članicami na eni strani ter Republiko Črno goro na drugi strani je bil ob upoštevanju njegove morebitne poznejše sklenitve podpisan v imenu Evropske skupnosti v [Bruslju/Luxembourgu] dne … 2007 v skladu s Sklepom Sveta št. […]/[…]/ES z dne […][4].

(2) Trgovinske določbe iz tega sporazuma so izjemne narave, povezane s politiko, ki se izvaja v okviru stabilizacijsko-pridružitvenega procesa, in za Evropsko unijo ne bodo pomenile precedensa v trgovinski politiki Skupnosti v zvezi s tretjimi državami, razen z državami zahodnega Balkana.

(3) Ta sporazum je treba odobriti –

[3] UL C , , str. .
[4] UL C , , str. .

SKLENILA:

Člen 1

Stabilizacijsko-pridružitveni sporazum med Evropskima skupnostma in njunimi državami članicami na eni strani ter Republiko Črno goro na drugi strani, priloge in protokoli, priloženi temu sporazumu, ter skupne izjave in izjava Skupnosti, priložene sklepni listini, se odobrijo v imenu Evropske skupnosti in Evropske skupnosti za atomsko energijo.

Besedila, omenjena v prvem odstavku, so priložena temu sklepu.

Člen 2

1. Stališče, ki ga mora zavzeti Skupnost v okviru Stabilizacijsko-pridružitvenega sveta in Stabilizacijsko-pridružitvenega odbora, ko slednjega Stabilizacijsko-pridružitveni svet pooblasti za delovanje, določi Svet na predlog Komisije ali, kadar je to ustrezno, Komisija v skladu z ustreznimi določbami Pogodb.

2. Predsednik Sveta v skladu s členom 120 stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma predseduje Stabilizacijsko-pridružitvenemu svetu. Predstavnik Komisije predseduje Stabilizacijsko-pridružitvenemu odboru v skladu s poslovnikom tega odbora.

3. Svet oziroma Komisija se za vsak posamezen primer posebej odločita glede objave sklepov Stabilizacijsko-pridružitvenega sveta in Stabilizacijsko-pridružitvenega odbora v *Uradnem listu Evropskih skupnosti*.

Člen 3

Predsednik Sveta je pooblaščen, da imenuje osebe, pooblaščene, da v imenu Evropske skupnosti deponirajo listino o odobritvi, predvideno v členu 138 tega sporazuma. Predsednik Komisije navedeno listino o odobritvi deponira v imenu Evropske skupnosti za atomsko energijo.

V Bruslju,

Za Svet	*Za Komisijo*
Predsednik	*Predsednik*

PRILOGA

STABILIZACIJSKO-PRIDRUŽITVENI SPORAZUM
med Evropskima skupnostma in njunimi državami članicami ter Republiko Črno goro

STABILIZACIJSKO-PRIDRUŽITVENI SPORAZUM
med Evropskima skupnostma in njunimi državami članicami ter Republiko Črno goro

KRALJEVINA BELGIJA,

REPUBLIKA BOLGARIJA,

ČEŠKA REPUBLIKA,

KRALJEVINA DANSKA,

ZVEZNA REPUBLIKA NEMČIJA,

REPUBLIKA ESTONIJA,

HELENSKA REPUBLIKA,

KRALJEVINA ŠPANIJA,

FRANCOSKA REPUBLIKA,

IRSKA,

ITALIJANSKA REPUBLIKA,

REPUBLIKA CIPER,

REPUBLIKA LATVIJA,

REPUBLIKA LITVA,

VELIKO VOJVODSTVO LUKSEMBURG,

REPUBLIKA MADŽARSKA,

REPUBLIKA MALTA,

KRALJEVINA NIZOZEMSKA,

REPUBLIKA AVSTRIJA,

REPUBLIKA POLJSKA,

PORTUGALSKA REPUBLIKA,

ROMUNIJA,

REPUBLIKA SLOVENIJA,

SLOVAŠKA REPUBLIKA,

REPUBLIKA FINSKA,

KRALJEVINA ŠVEDSKA,

ZDRUŽENO KRALJESTVO VELIKE BRITANIJE IN SEVERNE IRSKE,

pogodbenice Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti in Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo ter Pogodbe o Evropski uniji, v nadaljnjem besedilu „države članice“, in

EVROPSKA SKUPNOST in EVROPSKA SKUPNOST ZA ATOMSKO ENERGIJO,

v nadaljnjem besedilu „Skupnost“,

na eni strani ter

REPUBLIKA ČRNA GORA, v nadaljnjem besedilu „Črna gora“, na drugi strani sta se –

ob upoštevanju tesnih vezi med pogodbenicama in skupnih vrednot, njune želje po krepitvi teh vezi ter vzpostavitvi tesnega in trajnega odnosa na podlagi vzajemnosti in obojestranskega interesa, s čimer bi se Črni gori omogočili nadaljnja krepitev ter razširitev odnosov s Skupnostjo in njenimi državami članicami;

ob upoštevanju pomena tega sporazuma pri vzpostavljanju in utrjevanju stabilnega evropskega reda na podlagi sodelovanja, katerega glavna opora je Evropska unija, v okviru stabilizacijsko-pridružitvenega procesa za države jugovzhodne Evrope ter v okviru Pakta stabilnosti;

ob upoštevanju pripravljenosti Evropske unije, da pod pogojem uspešnega izvajanja tega sporazuma, zlasti glede regionalnega sodelovanja, Črno goro čim bolj vključi v evropsko politično in gospodarsko dogajanje, ter ob upoštevanju statusa Črne gore kot potencialne kandidatke za članstvo v EU na podlagi Pogodbe o Evropski uniji in izpolnjevanja meril, ki jih je določil Evropski svet junija 1993 ter pogojev v okviru stabilizacijsko-pridružitvenega procesa;

ob upoštevanju evropskega partnerstva, ki določa prednostne naloge za ukrepanje, da se podprejo prizadevanja države pri približevanju k Evropski uniji;

ob upoštevanju zaveze pogodbenic, da z vsemi sredstvi prispevata k politični, gospodarski in institucionalni stabilizaciji v Črni gori ter v regiji z razvojem civilne družbe in demokratizacijo, s krepitvijo institucij in reformo javne uprave, z vključevanjem regionalne trgovine in tesnejšim gospodarskim sodelovanjem, pa tudi s sodelovanjem na različnih področjih, zlasti na področju pravosodja, svobode in varnosti, ter s krepitvijo nacionalne in regionalne varnosti;

ob upoštevanju zaveze pogodbenic, da krepita politične in gospodarske svoboščine, kot podlage tega sporazuma, ter njune zaveze, da spoštujeta človekove pravice in pravno državo, vključno s pravicami pripadnikov narodnih manjšin, ter demokratična načela s svobodnimi in pravičnimi volitvami ter večstrankarskim sistemom;

ob upoštevanju zaveze pogodbenic, da v celoti uveljavita vsa načela in določbe Ustanovne listine ZN, OVSE, zlasti načela in določbe Helsinške sklepne listine, sklepnih dokumentov Madridske in Dunajske konference, Pariške listine za novo Evropo ter Pakta stabilnosti za jugovzhodno Evropo, da bi tako prispevali k regionalni stabilnosti in sodelovanju med državami v regiji;

ob ponovni potrditvi pravice do vračanja vseh beguncev in notranje razseljenih oseb ter varstva njihove lastnine in drugih s tem povezanih človekovih pravic;

ob upoštevanju, da sta pogodbenici zavezani načelom odprtega tržnega gospodarstva in trajnostnemu razvoju ter da je Skupnost pripravljena prispevati h gospodarskim reformam v Črni gori;

ob upoštevanju, da sta pogodbenici zavezani prosti trgovini v skladu s pravicami in obveznostmi, ki izhajajo iz STO;

ob upoštevanju želje pogodbenic po nadaljevanju rednega političnega dialoga o dvostranskih in mednarodnih zadevah medsebojnega interesa, vključno z regionalnimi vidiki, ter ob upoštevanju skupne zunanje in varnostne politike Evropske unije;

ob upoštevanju, da sta pogodbenici zavezani boju proti organiziranemu kriminalu in tesnejšemu sodelovanju v boju proti terorizmu na podlagi deklaracije, ki je bila izdana 20. oktobra 2001 v okviru Evropske konference;

v prepričanju, da bo stabilizacijsko-pridružitveni sporazum ustvaril novo ozračje za gospodarske odnose med pogodbenicama, zlasti za razvoj trgovine in naložb, ki sta odločilna dejavnika pri prestrukturiranju in posodobitvi gospodarstva;

ob upoštevanju zaveze Črne gore, da bo na ustreznih področjih svojo zakonodajo približala zakonodaji Skupnosti ter zakonodajo tudi učinkovito izvajala;

ob upoštevanju pripravljenosti Skupnosti, da odločno podpre izvajanje reform ter v ta namen uporabi vse razpoložljive instrumente sodelovanja ter tehnično, finančno in gospodarsko pomoč, ki temeljijo na celoviti okvirni večletni podlagi;

ob potrditvi, da določbe tega sporazuma, ki spadajo na področje uporabe naslova IV dela III Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti, zavezujejo Združeno kraljestvo in Irsko kot ločeni pogodbenici in ne kot del Evropske skupnosti, dokler Združeno kraljestvo oziroma Irska uradno ne obvestita Črne gore, da je postala zavezana kot del Evropske skupnosti v skladu s Protokolom o stališču Združenega kraljestva in Irske, ki je priložen Pogodbi o Evropski uniji in Pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti. Enako velja za Dansko v skladu s Protokolom o stališču Danske, ki je priložen tem pogodbam;

ob sklicevanju na zagrebški vrh, na katerem se je pozvalo k nadaljnjemu utrjevanju odnosov med državami, vključenimi v stabilizacijsko-pridružitveni proces, in Evropsko unijo, pa tudi k tesnejšemu regionalnemu sodelovanju;

ob sklicevanju na dejstvo, da se je v okviru solunskega vrha okrepil stabilizacijsko-pridružitveni proces kot politični okvir za odnose Evropske unije z državami zahodnega Balkana ter poudarila možnost njihove vključitve v Evropsko unijo na podlagi napredka pri reformah in dosežkov vsake posamezne zadevne države;

ob sklicevanju na Srednjeevropski sporazum o prosti trgovini, podpisan 19. decembra 2006 v Bukarešti, kot sredstvo za okrepitev sposobnosti regije za pridobivanje vlagateljev ter možnosti njene vključitve v svetovno gospodarstvo;

v želji po vzpostavitvi tesnejšega kulturnega sodelovanja in razvijanju izmenjave informacij –

DOGOVORILI O NASLEDNJEM:

Člen 1

1. Vzpostavi se pridružitev med Evropskima skupnostma in njunimi državami članicami na eni strani ter Republiko Črno goro na drugi strani.

2. Cilji te pridružitve so:

   – podpreti prizadevanja Črne gore za krepitev demokracije in pravne države;

   – prispevati k politični, gospodarski in institucionalni stabilnosti Črne gore ter k stabilizaciji regije;

   – zagotoviti primeren okvir za politični dialog, ki omogoča razvoj tesnih političnih odnosov med pogodbenicama;

   – podpreti prizadevanja Črne gore za razvoj gospodarskega in mednarodnega sodelovanja, vključno s približevanjem njene zakonodaje k zakonodaji Skupnosti;

   – podpreti prizadevanja Črne gore za dokončen prehod v tržno delujoče gospodarstvo;

   – spodbujati skladne gospodarske odnose ter postopno vzpostaviti območje proste trgovine med Skupnostjo in Črno goro;

   – spodbujati regionalno sodelovanje na vseh področjih, ki jih zajema ta sporazum.

NASLOV I
SPLOŠNA NAČELA

Člen 2

Spoštovanje demokratičnih načel in človekovih pravic, kakor so razglašeni v Splošni deklaraciji o človekovih pravicah ter opredeljeni v Evropski konvenciji o človekovih pravicah, Helsinški sklepni listini in Pariški listini za novo Evropo, spoštovanje načel mednarodnega prava, vključno s popolnim sodelovanjem z Mednarodnim kazenskim sodiščem za nekdanjo Jugoslavijo (MKSJ), in pravne države, pa tudi načel tržnega gospodarstva, kot so zapisana v dokumentu Bonske konference KVSE o gospodarskem sodelovanju, so podlaga notranje in zunanje politike pogodbenic ter bistveni element tega sporazuma.

Člen 3

Boj proti širjenju orožja za množično uničevanje in njegovih nosilcev je bistveni element tega sporazuma.

Člen 4

Pogodbenici ponovno potrjujeta pomen, ki ga pripisujeta izvajanju mednarodnih obveznosti, zlasti popolnemu sodelovanju z MKSJ.

Člen 5

Svet Evropske unije je v svojih sklepih z dne 21. junija 1999 navedel, da so mednarodni in regionalni mir in stabilnost, razvoj dobrih sosedskih odnosov, človekove pravice ter spoštovanje in zaščita manjšin ključnega pomena za stabilizacijsko-pridružitveni proces. Sklenitev in izvajanje tega sporazuma sodita v okvir sklepov Sveta Evropske unije z dne 29. aprila 1997, pri čemer se upoštevajo lastni dosežki Črne gore.

Člen 6

Črna gora se zavezuje, da bo še naprej spodbujala sodelovanje in dobre sosedske odnose z drugimi državami v regiji, vključno z določitvijo ustrezne ravni medsebojnih koncesij, ki se nanašajo na pretok oseb, blaga, kapitala in storitev, ter razvojem projektov skupnega interesa, zlasti tistih, ki so povezani z upravljanjem meja, bojem proti organiziranemu kriminalu, korupciji, pranju denarja, nezakonitemu priseljevanju in trgovini, predvsem trgovini z ljudmi, osebnim in lahkim orožjem ter prepovedanimi drogami. Ta zaveza je glavni dejavnik v razvoju odnosov in sodelovanja med pogodbenicama ter tako prispeva k regionalni stabilnosti.

Člen 7

Pogodbenici ponovno potrjujeta pomen, ki ga pripisujeta boju proti terorizmu in izvajanju mednarodnih obveznosti na tem območju.

Člen 8

Pridružitev bo postopno in v celoti izvedena v prehodnem obdobju največ petih let.

Stabilizacijsko-pridružitveni svet (SPS) redno, praviloma enkrat na leto, pregleduje izvajanje sporazuma ter pravne, upravne, institucionalne in gospodarske reforme, ki jih sprejema in izvaja Črna gora. Ta pregled se opravi glede na preambulo in v skladu s splošnimi načeli tega sporazuma. Pri tem se ustrezno upoštevajo prednostne naloge iz evropskega partnerstva v zvezi s tem sporazumom in uskladijo z mehanizmi iz stabilizacijsko-pridružitvenega procesa, zlasti s poročilom o napredku stabilizacijsko-pridružitvenega procesa.

Stabilizacijsko-pridružitveni svet na podlagi tega pregleda izdaja priporočila in lahko sprejema odločitve. Če se pri pregledu ugotovijo posebne težave, se lahko te težave predložijo mehanizmom reševanja sporov v skladu s Sporazumom.

Polnopravna pridružitev bo dosežena postopno. Najpozneje tretje leto po začetku veljavnosti tega sporazuma bo Stabilizacijsko-pridružitveni svet opravil temeljit pregled uporabe tega sporazuma. Stabilizacijsko-pridružitveni svet bo na podlagi tega pregleda ocenil napredek Črne gore in se bo lahko odločil o naslednjih fazah pridružitve.

Zgoraj navedeni pregled se ne uporablja za prosti pretok blaga (naslov IV), v zvezi s katerim je v določbah Sporazuma predviden poseben razpored.

Člen 9

Sporazum je v celoti združljiv z ustreznimi določbami STO, zlasti s členom XXIV GATT 1994 in členom V GATS, ter se bo izvajal v skladu s temi določbami.

NASLOV II
POLITIČNI DIALOG

Člen 10

1. Politični dialog med pogodbenicama se nadalje razvija v okviru tega sporazuma. Spremlja in utrjuje zbliževanje med Evropsko unijo in Črno goro ter prispeva k vzpostavitvi tesnih vezi solidarnosti in novih oblik sodelovanja med pogodbenicama.

2. Namen političnega dialoga je spodbujati zlasti:

   – polno vključitev Črne gore v skupnost demokratičnih narodov in njeno postopno približevanje Evropski uniji;

   – zbliževanje stališč pogodbenic o mednarodnih vprašanjih, vključno z vprašanji skupne zunanje in varnostne politike, po potrebi tudi z izmenjavo informacij, in zlasti tistih vprašanjih, ki utegnejo bistveno vplivati na pogodbenici;

   – regionalno sodelovanje in razvoj dobrih sosedskih odnosov;

   – skupna stališča o varnosti in stabilnosti v Evropi, vključno s sodelovanjem na področjih, ki jih zadeva skupna zunanja in varnostna politika Evropske unije.

3. Pogodbenici menita, da je širjenje orožja za množično uničevanje in njegovih nosilcev državnim in nedržavnim akterjem ena najresnejših nevarnosti za mednarodno stabilnost in varnost. Pogodbenici zato soglašata, da bosta sodelovali in prispevali k preprečevanju širjenja orožja za množično uničevanje in njegovih nosilcev s popolno skladnostjo z njunimi obstoječimi obveznostmi in z nacionalnim izvajanjem teh obveznosti v skladu s pogodbami in sporazumi o mednarodnem razoroževanju in neširjenju orožja ter drugimi ustreznimi mednarodnimi obveznostmi. Pogodbenici soglašata, da je ta določba bistveni element tega sporazuma in bo del političnega dialoga, ki bo spremljal in utrjeval te elemente.

Nadalje pogodbenici soglašata, da bosta sodelovali in prispevali k preprečevanju širjenja orožja za množično uničevanje in njegovih nosilcev, pri čemer:

– sprejmeta ukrepe za podpis, ratifikacijo vseh drugih ustreznih mednarodnih instrumentov ali pristop k tem instrumentom, če je to potrebno, in izvajanje teh instrumentov v celoti;

– vzpostavita učinkovit sistem za nadzor nacionalnega izvoza, s pomočjo katerega se nadzoruje izvoz in tranzit blaga, povezan z orožjem za množično uničevanje, vključno z nadzorom končne uporabe orožja za množično uničevanje v zvezi s tehnologijami z dvojno rabo, in del katerega so tudi učinkovite sankcije za kršitve nadzora izvoza.

Politični dialog o tej zadevi lahko poteka na regionalni ravni.

Člen 11

1. Politični dialog poteka v okviru Stabilizacijsko-pridružitvenega sveta, ki ima splošno pristojnost za vse zadeve, ki mu jih pogodbenici morebiti želita predložiti v obravnavo.

2. Na zahtevo pogodbenic lahko politični dialog poteka tudi v naslednjih oblikah:

– po potrebi na srečanjih višjih uradnikov, ki zastopajo Črno goro, na eni strani ter predsedstva Sveta Evropske unije, generalnega sekretarja/visokega predstavnika za SZVP in Komisije na drugi strani;

– z uporabo vseh diplomatskih poti med pogodbenicama, vključno z ustreznimi stiki v tretjih državah ter v Združenih narodih, OVSE, Svetu Evrope in drugih mednarodnih forumih;

– na kateri koli drug način, ki bi koristno prispeval k utrjevanju, razvijanju in krepitvi tega dialoga, vključno z načini, opredeljenimi v Solunski agendi.

Člen 12

Politični dialog na parlamentarni ravni poteka v okviru stabilizacijsko-pridružitvenega parlamentarnega odbora, ustanovljenega na podlagi člena 125.

Člen 13

Politični dialog lahko poteka v večstranskem okviru in kot regionalni dialog, v katerega so vključene druge države regije, tudi tiste v okviru foruma EU–Zahodni Balkan.

NASLOV III
REGIONALNO SODELOVANJE

Člen 14

Črna gora dejavno spodbuja regionalno sodelovanje v skladu s svojo zavezo mednarodnemu in regionalnemu miru in stabilnosti ter razvoju dobrih sosedskih odnosov. Evropska skupnost lahko s programi pomoči, tj. programi tehnične pomoči, podpira projekte regionalne ali čezmejne razsežnosti.

Kadar koli namerava Črna gora okrepiti sodelovanje z eno od držav, navedenih v členih 15 do 17 spodaj, o tem obvesti Skupnost in njene države članice ter se z njimi posvetuje v skladu z določbami iz naslova X Institucionalne, splošne in končne določbe.

Črna gora v celoti izvaja obstoječe dvostranske sporazume, sklenjene na podlagi memoranduma o soglasju o olajšanju in liberalizaciji trgovine, ki sta ga Srbija in Črna gora podpisali v Bruslju 27. junija 2001, ter Srednjeevropskega sporazuma o prosti trgovini, podpisanega 19. decembra 2006 v Bukarešti.

Člen 15
Sodelovanje z drugimi državami, ki so podpisale stabilizacijsko-pridružitveni sporazum

Po podpisu tega sporazuma se začne Črna gora pogajati z državami, ki so že podpisale stabilizacijsko-pridružitveni sporazum, da bi sklenila dvostranske konvencije o regionalnem sodelovanju, katerih cilj bo razširiti obseg sodelovanja med zadevnimi državami.

Glavni elementi teh konvencij bodo:

– političnі dialog;

– vzpostavitev območij proste trgovine v skladu z ustreznimi določbami STO;

– medsebojne koncesije v zvezi s pretokom delavcev, pravico do ustanavljanja, opravljanjem storitev, tekočimi plačili in pretokom kapitala ter druge politike, ki se nanašajo na pretok oseb, na ravni tega sporazuma;

– določbe o sodelovanju na drugih področjih, ne glede na to, ali so zajeta v tem sporazumu, ter zlasti na področju pravosodja, svobode in varnosti.

Te konvencije bodo po potrebi vsebovale določbe o vzpostavitvi potrebnih institucionalnih mehanizmov.

Te konvencije se sklenejo v dveh letih po začetku veljavnosti tega sporazuma. Pripravljenost Črne gore za sklenitev takih konvencij bo pogoj za nadaljnji razvoj odnosov med Črno goro in Evropsko unijo.

Črna gora začne podobna pogajanja z ostalimi državami regije, ko te države podpišejo stabilizacijsko-pridružitveni sporazum.

Člen 16

Sodelovanje z drugimi državami, udeleženimi v stabilizacijsko-pridružitvenem procesu

Črna gora si prizadeva za regionalno sodelovanje z drugimi državami, udeleženimi v stabilizacijsko-pridružitvenem procesu, na nekaterih ali vseh področjih sodelovanja, ki jih zajema ta sporazum, zlasti na področjih skupnega interesa. Tako sodelovanje mora biti vedno združljivo z načeli in cilji tega sporazuma.

Člen 17

Sodelovanje z drugimi državami kandidatkami za pristop k EU, ki niso udeležene v stabilizacijsko-pridružitvenem procesu

1. Črna gora mora spodbujati sodelovanje in skleniti konvencijo o regionalnem sodelovanju z vsako državo kandidatko za pristop k EU na vseh področjih sodelovanja, ki jih zajema ta sporazum. Cilj take konvencije je, da se dvostranski odnosi med Črno goro in to državo postopno prilagodijo ustreznemu delu odnosov med Evropsko skupnostjo in njenimi državami članicami ter to državo.

2. Črna gora začne pogajanja s Turčijo, ki je vzpostavila carinsko unijo z Evropsko skupnostjo, da bi na podlagi obojestranske koristi sklenila sporazum o ustanovitvi območja proste trgovine v skladu s členom XXIV GATT ter liberalizirala ustanavljanje in opravljanje storitev med njima na ravni, ki je enakovredna ravni tega sporazuma v skladu s členom V GATS.

   Ta pogajanja je treba začeti čim prej, da bi zgoraj omenjeni sporazum sklenili pred koncem prehodnega obdobja, omenjenega v členu 18(1).

NASLOV IV
PROSTI PRETOK BLAGA

Člen 18

1. Skupnost in Črna gora postopno vzpostavita dvostransko območje proste trgovine v največ petih letih od začetka veljavnosti tega sporazuma v skladu z določbami tega sporazuma ter določbami GATT 1994 in STO. Pri tem upoštevata posebne zahteve, določene v nadaljnjem besedilu.

2. V trgovini med pogodbenicama se za uvrščanje blaga uporablja kombinirana nomenklatura.

3. V tem sporazumu carine in dajatve z enakim učinkom vključujejo vse carine ali vse vrste dajatev, ki se naložijo v zvezi z uvažanjem ali izvažanjem blaga, vključno z vsemi oblikami dodatnih davkov ali dodatnih dajatev v zvezi s takšnim uvozom ali izvozom, vendar ne vključujejo:

   – dajatev, enakovrednih notranjim davkom, naloženim v skladu z določbami iz odstavka 2 člena III GATT 1994,

   – protidampinških ali izravnalnih ukrepov,

– pristojbin ali dajatev, sorazmernih s stroški opravljenih storitev.

4. Za vsak proizvod je osnovna dajatev, za katero se uporabljajo zaporedna tarifna znižanja, določena v tem sporazumu, naslednja:

a) skupna carinska tarifa Evropske skupnosti, ki se dejansko uporablja *erga omnes* na dan podpisa tega sporazuma;[5]

b) tarifna stopnja Črne gore[6].

5. Če se po podpisu tega sporazuma uporabi kakršno koli tarifno znižanje na podlagi *erga omnes*, zlasti znižanja, dogovorjena:

a) v okviru carinskih pogajanj v STO,

b) v primeru pristopa Črne gore k STO ali

c) v okviru zaporednih znižanj po pristopu Črne gore k STO,

tako znižane dajatve nadomestijo osnovne dajatve iz odstavka 4 od datuma, ko se takšna znižanja začnejo uporabljati.

6. Skupnost in Črna gora se medsebojno obvestita o svojih osnovnih dajatvah in vseh njihovih spremembah.

POGLAVJE I
INDUSTRIJSKI IZDELKI

Člen 19

Opredelitev pojmov

1. Določbe tega poglavja se uporabljajo za izdelke s poreklom iz Skupnosti ali Črne gore, ki so našteti v poglavjih 25 do 97 kombinirane nomenklature, razen proizvodov, naštetih v točki (ii) odstavka I Priloge I k Sporazumu STO o kmetijstvu.

2. Trgovina med pogodbenicama s proizvodi, zajetimi v Pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo, poteka v skladu z določbami navedene pogodbe.

Člen 20
Koncesije Skupnosti za industrijske izdelke

1. Carine pri uvozu v Skupnost in dajatve z enakim učinkom za industrijske izdelke s poreklom iz Črne gore se odpravijo z začetkom veljavnosti tega sporazuma.

---

[5] Uredba Sveta (EGS) št. 2658/87 (UL L 256, 7.9.1987, str. 1), kakor se letno spremeni.

[6] Uradni list Črne gore št. 75/05.

2. Količinske omejitve pri uvozu v Skupnost in ukrepi z enakim učinkom za industrijske izdelke s poreklom iz Črne gore se odpravijo z začetkom veljavnosti tega sporazuma.

Člen 21
Koncesije Črne gore za industrijske izdelke

1. Carine pri uvozu blaga s poreklom iz Skupnosti v Črno goro, razen carin, naštetih v Prilogi I, se odpravijo z začetkom veljavnosti tega sporazuma.

2. Dajatve z enakim učinkom kot carine pri uvozu v Črno goro za industrijske izdelke s poreklom iz Skupnosti se odpravijo z začetkom veljavnosti tega sporazuma.

3. Carine pri uvozu blaga s poreklom iz Skupnosti v Črno goro, naštete v Prilogi I, se postopno znižujejo in odpravijo v skladu s časovnim razporedom, navedenim v Prilogi.

4. Količinske omejitve pri uvozu blaga s poreklom iz Skupnosti v Črno goro in ukrepi z enakim učinkom se odpravijo z začetkom veljavnosti tega sporazuma.

Člen 22
Carine in omejitve pri izvozu

1. Skupnost in Črna gora z začetkom veljavnosti tega sporazuma odpravita vse carine pri izvozu in dajatve z enakim učinkom v medsebojni trgovini.

2. Skupnost in Črna gora z začetkom veljavnosti tega sporazuma odpravita vse medsebojne količinske omejitve pri izvozu in ukrepe z enakim učinkom.

Člen 23
Hitrejša znižanja carin

Črna gora izjavlja, da je pripravljena znižati svoje carine v trgovini s Skupnostjo prej, kot je predvideno v členu 21, če to omogočajo splošne gospodarske razmere in stanje zadevnega gospodarskega sektorja.

Stabilizacijsko-pridružitveni svet v zvezi s tem prouči stanje in oblikuje ustrezna priporočila.

POGLAVJE II
KMETIJSTVO IN RIBIŠTVO

Člen 24
Opredelitev pojmov

1. Določbe tega poglavja se uporabljajo za trgovino s kmetijskimi in ribiškimi proizvodi s poreklom iz Skupnosti ali Črne gore.

2. Izraz „kmetijski in ribiški proizvodi“ pomeni proizvode, naštete v poglavjih 1 do 24 kombinirane nomenklature, in proizvode, naštete v točki (ii) odstavka I Priloge I k Sporazumu STO o kmetijstvu.

3. Ta opredelitev vključuje ribe in ribiške proizvode iz poglavja 3 pod tarifnima številkama 1604 in 1605 ter pod tarifnimi podštevilkami 0511 91, 2301 20 in ex 1902 20 („polnjene testenine, ki vsebujejo več kakor 20 masnih % rib, rakov, mehkužcev ali drugih vodnih nevretenčarjev“).

Člen 25
Predelani kmetijski proizvodi

Protokol 1 določa trgovinske režime za predelane kmetijske proizvode, ki so v njem našteti.

Člen 26
Koncesije Skupnosti za uvoz kmetijskih proizvodov s poreklom iz Črne gore

1. Skupnost z dnem začetka veljavnosti tega sporazuma odpravi vse količinske omejitve in ukrepe z enakim učinkom pri uvozu kmetijskih proizvodov s poreklom iz Črne gore.

2. Skupnost z dnem začetka veljavnosti tega sporazuma odpravi carine in dajatve z enakim učinkom pri uvozu kmetijskih proizvodov s poreklom iz Črne gore, razen proizvodov pod tarifnimi številkami 0102, 0201, 0202, 1701, 1702 in 2204 kombinirane nomenklature.

   V primeru proizvodov iz poglavij 7 in 8 kombinirane nomenklature, za katere je s skupno carinsko tarifo določena uporaba dajatev *ad valorem* in posebne uvozne dajatve, odprava velja samo za dajatve *ad valorem*.

3. Skupnost z dnem začetka veljavnosti Sporazuma določi carine, ki se uporabljajo za uvoz proizvodov iz mlade govedine, ki so opredeljeni v Prilogi II, s poreklom iz Črne gore v Skupnost po 20-odstotni dajatvi *ad valorem* in 20-odstotni posebni uvozni dajatvi, kakor je določeno v Skupni carinski tarifi Evropske skupnosti, do meje letne tarifne kvote 800 ton, izraženo v masi klavnih trupov.

Člen 27
Koncesije Črne gore za kmetijske proizvode

1. Črna gora z dnem začetka veljavnosti tega sporazuma odpravi vse količinske omejitve in ukrepe z enakim učinkom pri uvozu kmetijskih proizvodov s poreklom iz Skupnosti.

2. Črna gora z dnem začetka veljavnosti tega sporazuma:

   (a) odpravi carine, ki se uporabljajo pri uvozu nekaterih kmetijskih proizvodov s poreklom iz Skupnosti, naštetih v Prilogi III(a);

(b) postopno zniža carine, ki se uporabljajo pri uvozu nekaterih kmetijskih proizvodov s poreklom iz Skupnosti, naštetih v Prilogi III(b), v skladu s časovnim razporedom, ki je za vsak proizvod naveden v omenjeni prilogi;

(c) postopno zniža carine, ki se uporabljajo pri uvozu nekaterih kmetijskih proizvodov s poreklom iz Skupnosti, naštetih v Prilogi III(c), do 50 % v skladu s časovnim razporedom, ki je za vsak proizvod naveden v omenjeni prilogi.

Člen 28
Protokol o vinu in žganih pijačah

Protokol 2 določa ureditve za vina in žgane pijače, ki so navedeni v njem.

Člen 29
Koncesije Skupnosti za ribe in ribiške proizvode

1. Skupnost z dnem začetka veljavnosti tega sporazuma odpravi vse količinske omejitve in ukrepe z enakim učinkom pri uvozu rib in ribiških proizvodov s poreklom iz Črne gore.

2. Skupnost z začetkom veljavnosti tega sporazuma odpravi vse carine in ukrepe z enakim učinkom za ribe in ribiške proizvode s poreklom iz Črne gore, razen za proizvode, naštete v Prilogi IV. Za proizvode, naštete v Prilogi IV, veljajo določbe iz te priloge.

Člen 30
Koncesije Črne gore za ribe in ribiške proizvode

1. Črna gora z dnem začetka veljavnosti tega sporazuma odpravi vse količinske omejitve in ukrepe z enakim učinkom pri uvozu rib in ribiških proizvodov s poreklom iz Skupnosti.

2. Črna gora z začetkom veljavnosti tega sporazuma odpravi vse carine in ukrepe z enakim učinkom za ribe in ribiške proizvode s poreklom iz Skupnosti, razen za proizvode, naštete v Prilogi V. Za proizvode, naštete v Prilogi V, veljajo določbe iz te priloge.

Člen 31
Klavzula o pregledu

Ob upoštevanju obsega trgovine s kmetijskimi in ribiškimi proizvodi med pogodbenicama, posebne občutljivosti teh proizvodov, pravil skupne politike Skupnosti na področju kmetijstva in ribištva ter politike Črne gore na področju kmetijstva in ribištva, vloge kmetijstva in ribištva v gospodarstvu Črne gore, posledic večstranskih trgovinskih pogajanj v okviru STO ter morebitnega pristopa Črne gore k STO, Skupnost in Črna gora najpozneje v treh letih po začetku veljavnosti tega sporazuma v okviru Stabilizacijsko-pridružitvenega sveta za vsak proizvod posebej na pravilni in ustrezni vzajemni osnovi proučita možnosti za medsebojno odobritev nadaljnjih koncesij, da bi se izvedla večja liberalizacija trgovine s kmetijskimi in ribiškimi proizvodi.

Člen 32

Ne glede na druge določbe tega sporazuma in zlasti člena 41 se obe pogodbenici v primeru, da zaradi posebne občutljivosti kmetijskih in ribiških trgov uvoz proizvodov s poreklom iz ene pogodbenice, za katerega veljajo koncesije iz členov 25 do 30, povzroči resne motnje na trgih ali pri nacionalnih regulativnih mehanizmih druge pogodbenice, takoj posvetujeta, da bi poiskali ustrezno rešitev. Dokler se taka rešitev ne najde, lahko zadevna pogodbenica sprejme primerne ukrepe, ki so po njenem mnenju potrebni.

Člen 33
Zaščita geografskih označb za kmetijske in ribiške proizvode ter živila, razen vina in žganih pijač

1. Črna gora zagotovi zaščito geografskih označb Skupnosti, registriranih v Skupnosti v okviru Uredbe Sveta (ES) št. 510/2006 z dne 20. marca 2006, kakor se občasno spremeni, v skladu s pogoji tega člena. Geografske označbe Črne gore se lahko registrirajo v Skupnosti pod pogoji, določenimi v Uredbi Sveta (ES) št. 510/2006 z dne 20. marca 2006 in nadaljnjih spremembah.

2. Črna gora na svojem ozemlju prepove kakršno koli uporabo imen, zaščitenih v Skupnosti, za primerljive proizvode, ki ne izpolnjujejo specifikacije geografske označbe. To velja tudi, če je navedeno pravo geografsko poreklo blaga, če je zadevno geografsko poreklo uporabljeno v prevodu, če ime spremljajo oznake, kot so „vrsta“, „tip“, „stil“, „imitacija“ ali drugi podobni izrazi.

3. Črna gora zavrne registracijo blagovne znamke, katere uporaba ustreza primerom, navedenim v odstavku 2 tega člena.

4. Blagovne znamke, katerih uporaba ustreza primerom, navedenim v odstavku 2 tega člena, ki so bile registrirane v Črni gori ali pridobljene z uporabo, se po 1. januarju 2009 ne uporabljajo več. Vendar se to ne nanaša na blagovne znamke, registrirane v Črni gori ali pridobljene z uporabo, katerih lastniki so državljani tretjih držav, če njihova narava ni taka, da bi lahko na kakršen koli način zavajala javnost glede kakovosti, specifikacije in geografskega porekla blaga.

5. Kakršna koli uporaba geografskih oznak, zaščitenih v skladu z odstavkom 1 tega člena, kot običajnih izrazov v uporabi v splošnem jeziku za to blago v Črni gori se preneha najpozneje 1. januarja 2009.

6. Črna gora zagotovi, da blago, ki se izvozi z njenega ozemlja po 1. januarju 2009, ne krši določb tega člena.

7. Črna gora zagotovi zaščito, navedeno v odstavkih 1 do 6 tega člena, na lastno pobudo in tudi na zahtevo tretje stranke.

POGLAVJE III
SKUPNE DOLOČBE

Člen 34
Področje uporabe

Določbe tega poglavja se uporabljajo za trgovino med pogodbenicama z vsemi proizvodi, razen če je v tem sporazumu ali v protokolu 1 predvideno drugače.

Člen 35
Boljše koncesije

Določbe tega poglavja ne vplivajo na enostransko uporabo ugodnejših ukrepov ene ali druge pogodbenice.

Člen 36
Mirovanje

1. Z dnem začetka veljavnosti tega sporazuma se v trgovini med Skupnostjo in Črno goro ne uvedejo nove carine pri uvozu ali izvozu ali dajatve z enakim učinkom, prav tako se ne povečajo dajatve, ki se že uporabljajo.

2. Z dnem začetka veljavnosti tega sporazuma se v trgovini med Skupnostjo in Črno goro ne uvedejo nove količinske omejitve pri uvozu ali izvozu ali ukrepi z enakim učinkom, prav tako se ne smejo zaostriti obstoječe omejitve.

3. Določbe iz odstavkov 1 in 2 tega člena brez poseganja v koncesije iz členov 26 do 30 v ničemer ne omejujejo izvajanja kmetijskih in ribiških politik Črne gore in Skupnosti ter sprejetja kakršnih koli ukrepov v okviru teh politik, če to ne vpliva na uvozni režim iz prilog II do V in Protokola 1.

Člen 37
Prepoved fiskalne diskriminacije

1. Skupnost in Črna gora se vzdržita vseh ukrepov ali praks notranje fiskalne narave, ki neposredno ali posredno povzročajo razlikovanje med proizvodi ene pogodbenice in podobnimi proizvodi s poreklom z ozemlja druge pogodbenice, če ti obstajajo, pa jih odpravita.

2. Proizvodi, izvoženi na ozemlje ene od pogodbenic, ne smejo biti upravičeni do povračila notranjih posrednih davkov, ki presega višino zanje veljavnega posrednega obdavčenja.

Člen 38
Carine fiskalne narave

Določbe o odpravi carin pri uvozu se uporabljajo tudi za carine fiskalne narave.

Člen 39
Carinske unije, območja proste trgovine, čezmejne ureditve

1. Ta sporazum ne preprečuje ohranjanja ali uvajanja carinskih unij, območij proste trgovine ali ureditev obmejne trgovine, razen če spreminjajo trgovinski režim, predviden v tem sporazumu.

2. Ta sporazum v prehodnem obdobju, opredeljenem v členu 21, ne vpliva na izvajanje posebne preferencialne ureditve, s katero je urejen pretok blaga in ki je določena v mejnih sporazumih, predhodno sklenjenih med eno ali več državami članicami ter Srbijo in Črno goro, ali izhaja iz dvostranskih sporazumov, opredeljenih v naslovu III, ki jih je Črna gora sklenila za spodbujanje regionalne trgovine.

3. Pogodbenici se v okviru Stabilizacijsko-pridružitvenega sveta med seboj posvetujeta o sporazumih, opisanih v odstavkih 1 in 2 tega člena, in, kadar se to zahteva, o drugih pomembnejših zadevah v zvezi z njuno trgovinsko politiko do tretjih držav. Posvetovanja se opravijo zlasti v primeru pristopa tretje države k Skupnosti, da se zagotovi upoštevanje obojestranskih interesov Skupnosti in Črne gore, navedenih v tem sporazumu.

Člen 40
Damping in subvencije

1. Določbe tega sporazuma pogodbenicama ne preprečujejo ukrepanja na področju trgovinske zaščite v skladu z odstavkom 2 tega člena in členom 41.

2. Če ena od pogodbenic v trgovini z drugo pogodbenico ugotovi damping in/ali subvencije, proti katerim se lahko izvede izravnalni ukrep, lahko ta pogodbenica sprejme ustrezne ukrepe proti takšnemu ravnanju v skladu s Sporazumom STO o izvajanju člena VI Splošnega sporazuma o tarifah in trgovini iz leta 1994 ali Sporazuma STO o subvencijah in izravnalnih ukrepih in z njima povezano notranjo zakonodajo.

Člen 41
Zaščitna klavzula

1. Določbe člena XIX GATT 1994 in Sporazum STO o zaščitnih ukrepih se uporabljajo za obe pogodbenici.

2. Ne glede na odstavek 1 tega člena, kadar se kateri koli proizvod ene pogodbenice uvozi na ozemlje druge pogodbenice v tako povečanih količinah in pod takimi pogoji, da to povzroči ali grozi, da bo povzročilo:

   – resno škodo domači industriji podobnih ali neposredno konkurenčnih proizvodov na ozemlju pogodbenice uvoznice ali

   – resne motnje v katerem koli gospodarskem sektorju ali težave, zaradi katerih se lahko resno poslabša gospodarski položaj regije pogodbenice uvoznice,

   lahko pogodbenica uvoznica sprejme ustrezne dvostranske zaščitne ukrepe v skladu s pogoji in postopki, določenimi v tem členu.

3. Dvostranski zaščitni ukrepi, usmerjeni na uvoz iz druge pogodbenice, ne presegajo okvira, ki je potreben za odpravo težav, opredeljenih v odstavku 2, ki so nastale kot rezultat uporabe tega sporazuma. Sprejeti zaščitni ukrep mora zajemati opustitev nadaljnjega zvišanja ali znižanja meja preferencialov, ki so v tem sporazumu predvidene za zadevni proizvod, do zgornje meje, ki ustreza osnovni dajatvi za isti proizvod, navedeni v odstavku 4(a) in (b) ter odstavku 5 člena 18. Taki ukrepi vsebujejo jasne določbe za postopno odpravo teh ukrepov najpozneje na koncu določenega obdobja in se ne izvajajo dlje od dveh let.

   V izrednih okoliščinah se lahko ukrepi podaljšajo za največ dve leti. Dvostranski zaščitni ukrepi se najmanj štiri leta po izteku ukrepa ne smejo uporabiti za uvoz proizvoda, za katerega so bili taki ukrepi predhodno sprejeti.

4. V primerih iz tega člena, in sicer pred sprejetjem ukrepov, predvidenih v tem členu, ali v primerih, za katere se uporablja odstavek 5(b) tega člena, Skupnost na eni strani in Črna gora na drugi strani čim prej predložita Stabilizacijsko-pridružitvenemu svetu vse ustrezne informacije, potrebne za temeljito proučitev primera, da lahko poišče rešitev, ki bo sprejemljiva za zadevni pogodbenici.

5. Za izvajanje zgornjih odstavkov se uporabljajo naslednje določbe:

   (a) Težave, ki izhajajo iz primerov, na katere se nanaša ta člen, se nemudoma posredujejo v proučitev Stabilizacijsko-pridružitvenemu svetu, ki lahko sprejme kakršen koli sklep, potreben za njihovo odpravo.

   Če Stabilizacijsko-pridružitveni svet ali pogodbenica izvoznica v tridesetih dneh po posredovanju zadeve Stabilizacijsko-pridružitvenemu svetu ne sprejmeta sklepa, potrebnega za odpravo teh težav, ali druge zadovoljive rešitve, lahko pogodbenica uvoznica sprejme ustrezne ukrepe za odpravo težave v skladu s tem členom. Pri izbiri zaščitnih ukrepov imajo prednost ukrepi, ki najmanj motijo delovanje ureditev, določenih v tem sporazumu. Z zaščitnimi ukrepi, uporabljenimi v skladu s členom XIX GATT 1994 in Sporazumom STO o zaščitnih ukrepih, se ohranja raven/meja preferencialov iz tega sporazuma.

   (b) Če izjemne in kritične razmere, ki zahtevajo takojšnje ukrepanje, ne omogočijo predhodnih informacij ali proučitve, lahko zadevna pogodbenica v primerih, opredeljenih v tem členu, nemudoma uporabi začasne ukrepe, potrebne za odpravo teh razmer, in o tem takoj obvesti drugo pogodbenico.

   O zaščitnih ukrepih je treba takoj obvestiti Stabilizacijsko-pridružitveni svet, ki se o njih redno posvetuje, zlasti z namenom, da se oblikuje časovni razpored za njihovo odpravo, takoj ko to dopuščajo okoliščine.

6. Če Skupnost na eni strani in Črna gora na drugi strani za uvoz proizvodov, ki bi lahko povzročil težave, navedene v tem členu, uvede upravni postopek, katerega namen je čim hitreje zagotoviti informacije o gibanju trgovinskih tokov, o tem obvestita drugo pogodbenico.

Člen 42
Klavzula o pomanjkanju

1. Če izpolnjevanje določb iz tega naslova povzroči:

   (a) resno pomanjkanje ali nevarnost resnega pomanjkanja živil ali drugih proizvodov, ki jih pogodbenica izvoznica nujno potrebuje, ali

   (b) ponovni izvoz proizvoda v tretjo državo, za katerega pogodbenica izvoznica ohranja količinske omejitve izvoza, izvozne dajatve ali ukrepe ali dajatve z enakim učinkom in ima ali lahko ima pogodbenica izvoznica zaradi zgornjih primerov večje težave,

   lahko navedena pogodbenica sprejme ustrezne ukrepe v skladu s pogoji in postopki, določenimi v tem členu.

2. Pri izbiri ukrepov imajo prednost ukrepi, ki najmanj motijo delovanje ureditev iz tega sporazuma. Takšni ukrepi se ne uporabljajo kot sredstvo samovoljne ali neupravičene diskriminacije pod enakimi pogoji ali prikritega omejevanja trgovine ter se odpravijo, ko pogoji za upravičenost ukrepov ne obstajajo več.

3. Pred sprejetjem ukrepov, predvidenih v odstavku 1 tega člena, ali čim prej v primerih, za katere se uporablja odstavek 4 tega člena, Skupnost ali Črna gora Stabilizacijsko-pridružitvenemu svetu predložita vse ustrezne informacije z namenom, da se poišče rešitev, ki bo sprejemljiva za pogodbenici. V okviru Stabilizacijsko-pridružitvenega sveta se pogodbenici lahko dogovorita o sredstvih, ki so potrebna za odpravo težav. Če pogodbenici v tridesetih dneh po posredovanju zadeve Stabilizacijsko-pridružitvenemu svetu ne skleneta dogovora, lahko pogodbenica izvoznica uporabi ukrepe iz tega člena v zvezi z izvozom zadevnega proizvoda.

4. Če v izjemnih in kritičnih razmerah, v katerih je potrebno takojšnje ukrepanje, ni mogoče pridobiti predhodnih informacij ali proučiti zadeve, lahko Skupnost ali Črna gora nemudoma uporabi previdnostne ukrepe, potrebne za odpravo teh razmer, in o tem takoj obvesti drugo pogodbenico.

5. O kakršnih koli ukrepih, ki se uporabijo v skladu s tem členom, je treba takoj obvestiti Stabilizacijsko-pridružitveni svet, v okviru katerega se o njih redno posvetuje, zlasti z namenom, da se določi časovni razpored za njihovo odpravo, kakor hitro okoliščine to omogočajo.

Člen 43
Državni monopoli

Za vse državne monopole trgovinske narave Črna gora do začetka veljavnosti tega sporazuma zagotovi, da med državljani držav članic Evropske unije in Črne gore ni nobene diskriminacije glede pogojev, pod katerimi se blago nabavlja in trži.

Člen 44
Pravila o poreklu

Protokol 3 določa pravila o poreklu blaga za uporabo določb tega sporazuma, razen če je v tem sporazumu določeno drugače.

Člen 45
Dovoljene omejitve

Ta sporazum ne izključuje prepovedi ali omejitev uvoza, izvoza ali tranzita blaga, ki so utemeljene z javno moralo, javnim redom ali javno varnostjo; z varovanjem zdravja in življenja ljudi, živali ali rastlin; z varstvom nacionalnih bogastev z umetniško, zgodovinsko ali arheološko vrednostjo ali z varstvom intelektualne, industrijske in poslovne lastnine ali s predpisi v zvezi z zlatom in srebrom. Vendar pa take prepovedi ali omejitve ne smejo biti sredstvo samovoljne diskriminacije ali prikritega omejevanja trgovine med pogodbenicama.

Člen 46
Nezagotavljanje upravnega sodelovanja

1. Pogodbenici se strinjata, da je upravno sodelovanje bistvenega pomena za izvajanje in nadzor prednostne obravnave, odobrene na podlagi tega naslova, ter poudarjata svojo zavezo za boj proti nepravilnostim in goljufijam v carinskih in s tem povezanih zadevah.

2. Če pogodbenica na podlagi objektivnih informacij ugotovi, da se upravno sodelovanje ne zagotavlja in/ali se pojavljajo nepravilnosti ali goljufije v okviru tega naslova, lahko zadevna pogodbenica začasno opusti preferencialno obravnavo zadevnega(-ih) proizvoda(-ov) v skladu s tem členom.

3. V tem členu nezagotavljanje upravnega sodelovanja med drugim pomeni:

   a) ponavljajoče se nespoštovanje obveznosti preverjanja porekla zadevnega(-ih) proizvoda(-ov);

   b) stalno zavračanje ali nepotrebno odlašanje pri izvajanju in/ali sporočanju rezultatov naknadnega preverjanja dokazila o poreklu;

   c) stalno zavračanje ali nepotrebno odlašanje pri pridobivanju pooblastil za izvajanje misij v zvezi z upravnim sodelovanjem, da bi se preverila verodostojnost dokumentov ali točnost informacij v zvezi z odobritvijo zadevne preferencialne obravnave.

   Za namen tega člena je nepravilnosti ali goljufijo med drugim mogoče ugotoviti, kadar se uvoz blaga, ki presega običajno raven proizvodnje in izvoznih zmogljivosti druge pogodbenice, brez zadovoljive obrazložitve močno poveča in je to povezano z objektivnimi informacijami o nepravilnostih ali goljufiji.

4. Za uporabo začasne opustitve veljajo naslednji pogoji:

   a) Pogodbenica, ki na podlagi objektivnih informacij ugotovi, da se upravno sodelovanje ne zagotavlja in/ali se pojavljajo nepravilnosti ali goljufije, brez nepotrebnega odlašanja obvesti Stabilizacijsko-pridružitveni odbor o svojih ugotovitvah skupaj z objektivnimi informacijami ter na podlagi vseh ustreznih informacij in objektivnih ugotovitev začne posvetovanja v okviru Stabilizacijsko-pridružitvenega odbora, da bi se sprejela rešitev, ki bo sprejemljiva za obe pogodbenici.

b) Kadar se pogodbenici posvetujeta v okviru Stabilizacijsko-pridružitvenega odbora, kot je navedeno zgoraj, in se v treh mesecih po obvestilu ne dogovorita o sprejemljivi rešitvi, lahko zadevna pogodbenica začasno opusti preferencialno obravnavo zadevnega(-ih) proizvoda(-ov). O začasnih opustitvah je treba brez nepotrebnega odlašanja obvestiti Stabilizacijsko-pridružitveni odbor.

c) Začasne opustitve na podlagi tega člena se omejijo le na tiste, ki so potrebne za zaščito finančnih interesov zadevne pogodbenice. Ne presegajo obdobja šestih mesecev, ki se lahko podaljša. O začasnih opustitvah je treba takoj po njihovem sprejetju obvestiti Stabilizacijsko-pridružitveni odbor. O opustitvah se redno posvetuje v okviru Stabilizacijsko-pridružitvenega odbora, zlasti z namenom, da se opustitve prenehajo uporabljati takoj, ko pogoji za njihovo uporabo ne veljajo več.

5. Hkrati z obvestilom Stabilizacijsko-pridružitvenemu odboru iz odstavka 4(a) tega člena mora zadevna pogodbenica v svojem Uradnem listu objaviti obvestilo uvoznikom. V obvestilu uvoznikom je treba navesti, da je za zadevni proizvod na podlagi objektivnih informacij ugotovljeno neizvajanje upravnega sodelovanja in/ali nepravilnosti ali goljufija.

Člen 47

V primeru napake pristojnih organov pri ustreznem vodenju preferencialnega sistema uvoza in zlasti pri uporabi določb Protokola 3 k obstoječemu sporazumu, pri čemer zaradi te napake nastanejo posledice na področju uvoznih dajatev, lahko pogodbenica, ki se sooča s takimi posledicami, zaprosi Stabilizacijsko-pridružitveni svet, da prouči možnosti za sprejetje vseh ustreznih ukrepov za razrešitev položaja.

Člen 48

Uporaba tega sporazuma ne posega v uporabo določb zakonodaje Skupnosti za Kanarske otoke.

NASLOV V
PRETOK DELAVCEV, PRAVICA DO USTANAVLJANJA, OPRAVLJANJE STORITEV, PRETOK KAPITALA

POGLAVJE I
PRETOK DELAVCEV

Člen 49

1. Ob upoštevanju pogojev in načinov, ki veljajo v vsaki državi članici:

   – delavci, ki so državljani Črne gore in so zakonito zaposleni na ozemlju države članice, zaradi svojega državljanstva niso diskriminirani v primerjavi z državljani te države članice, kar zadeva delovne razmere, plačilo za opravljeno delo ali odpuščanje;

– zakonec in otroci delavca, zakonito zaposlenega na ozemlju države članice, ki tam zakonito prebivajo, z izjemo zakoncev in otrok sezonskih delavcev in delavcev, ki prihajajo na delo v državo na podlagi dvostranskih sporazumov v skladu s členom 50, razen če ni v takšnih sporazumih predvideno drugače, imajo dostop do trga dela te države članice v obdobju, ko ima ta delavec dovoljenje za delo in bivanje v tej državi.

2. Črna gora ob upoštevanju pogojev in načinov, ki veljajo v tej državi, prizna enako obravnavanje, kakor je predvideno v odstavku 1, delavcem, ki so državljani ene od držav članic in so zakonito zaposleni na ozemlju Črne gore, ter njihovim zakoncem in otrokom, ki zakonito prebivajo v omenjeni državi.

Člen 50

1. Ob upoštevanju položaja na trgu dela v državah članicah ter v skladu z njihovo zakonodajo in veljavnimi predpisi na področju mobilnosti delavcev:

   – bi se morale obstoječe možnosti za zaposlovanje črnogorskih delavcev, ki jih zagotavljajo države članice na podlagi dvostranskih sporazumov, ohraniti in po možnosti še izboljšati;

   – druge države članice proučijo možnost sklenitve podobnih sporazumov.

2. Stabilizacijsko-pridružitveni svet po treh letih prouči dodeljevanje drugih ugodnosti, vključno z možnostmi dostopa do strokovnega usposabljanja, v skladu z veljavnimi predpisi in postopki držav članic ter ob upoštevanju položaja na trgu dela v državah članicah in v Skupnosti.

Člen 51

1. Določijo se predpisi za usklajevanje sistemov socialne varnosti za delavce s črnogorskim državljanstvom, zakonito zaposlene na ozemlju države članice, in za člane njihovih družin, ki tam zakonito prebivajo. V ta namen sklep Stabilizacijsko-pridružitvenega sveta, ki ne sme vplivati na pravice ali obveznosti, ki izhajajo iz dvostranskih sporazumov, če ti sporazumi predvidevajo ugodnejšo obravnavo, določa naslednje:

   – vse dobe zavarovanja, zaposlitve ali bivanja, ki jih ti delavci dosežejo v različnih državah članicah, se seštevajo za pokojnine in rente za starost, invalidnost in smrt ter za zdravstveno oskrbo teh delavcev in njihovih družinskih članov;

   – vse pokojnine in rente za starost, smrt, nesrečo pri delu ali poklicno bolezen ali invalidnost kot njihovo posledico, razen prejemkov, ki niso zagotovljeni s prispevki za socialno varnost, so prosto prenosljive v skladu z zakonodajo države ali držav članic dolžnic;

   – ti delavci prejemajo družinske dodatke za svoje družinske člane, kot je opredeljeno zgoraj.

2. Črna gora prizna delavcem, ki so državljani države članice in so zakonito zaposleni na ozemlju Črne gore ter njihovim družinskim članom, ki na tem ozemlju zakonito prebivajo, podobno obravnavanje, kakor je opredeljeno v drugi in tretji alinei odstavka 1.

POGLAVJE II
PRAVICA DO USTANAVLJANJA

Člen 52

Opredelitev pojmov

V tem sporazumu:

a) „družba Skupnosti“ oziroma „črnogorska družba“ pomeni družbo, ustanovljeno v skladu z zakonodajo države članice oziroma Črne gore z registriranim sedežem ali osrednjo upravo ali glavno poslovno enoto na ozemlju Skupnosti oziroma Črne gore. Toda če ima družba, ustanovljena v skladu z zakonodajo države članice ali Črne gore, samo svoj registrirani sedež na ozemlju Skupnosti oziroma Črne gore, se taka družba šteje za družbo Skupnosti oziroma Črne gore, če je njeno delovanje v dejanski in trajni povezavi z gospodarstvom ene od držav članic ali Črne gore;

b) „hčerinska družba“ neke družbe pomeni družbo, ki je pod dejanskim nadzorom prve družbe;

c) „podružnica“ družbe pomeni poslovno enoto, ki ni pravna oseba, je pa po obliki stalna enota, kot na primer izpostava matične družbe, ter ima svojo upravo in je materialno opremljena za poslovanje s tretjimi osebami, tako da tem osebam, čeprav vedo, da bo po potrebi vzpostavljena pravna povezanost z matično družbo, ki ima svojo upravo v tujini, ni treba poslovati neposredno z matično družbo, ampak lahko svoje posle opravijo v poslovni enoti, ki je izpostava matične družbe;

d) „pravica do ustanavljanja“ pomeni:

   (i) za državljane pravico, da začnejo opravljati gospodarske dejavnosti kot samozaposlene osebe in da ustanavljajo podjetja, zlasti družbe, ki jih dejansko nadzorujejo. Status samozaposlene osebe in status lastnika podjetja državljanom ne dajeta pravice do iskanja ali sprejemanja zaposlitve na trgu dela druge pogodbenice niti pravice do dostopa na trg dela druge pogodbenice. Določbe tega poglavja se ne uporabljajo za državljane, ki niso izključno samozaposlene osebe;

   (ii) za družbe Skupnosti ali črnogorske družbe pravico, da začnejo opravljati gospodarske dejavnosti z ustanavljanjem hčerinskih družb in podružnic v Črni gori oziroma Skupnosti;

e) „delovanje“ pomeni izvajanje gospodarskih dejavnosti;

f) „gospodarske dejavnosti“ načeloma vključujejo industrijske, trgovinske in poslovne dejavnosti ter obrtne dejavnosti;

g) „državljan Skupnosti“ oziroma „državljan Črne gore“ pomeni fizično osebo, ki je državljan ene od držav članic oziroma Črne gore;

h) glede mednarodnega pomorskega prometa, vključno s kombiniranimi prevozi, ki vključujejo pomorski del prevozne verige, veljajo določbe tega poglavja in poglavja III tega naslova tudi za državljane držav članic oziroma Črne gore, ki imajo sedež zunaj Skupnosti oziroma Črne gore, in za ladijske prevoznike, ki so registrirani zunaj Skupnosti oziroma Črne gore in so pod nadzorom državljanov države članice oziroma Črne gore, če so njihova plovila registrirana v tej državi članici ali Črni gori v skladu z zakonodajo države članice oziroma Črne gore;

i) „finančne storitve“ pomenijo tiste dejavnosti, ki so opisane v Prilogi VI. Stabilizacijsko-pridružitveni svet lahko področje uporabe navedene priloge razširi ali spremeni.

Člen 53

1. Črna gora olajša vzpostavitev dejavnosti družb in državljanov Skupnosti na svojem ozemlju. V ta namen z dnem začetka veljavnosti tega sporazuma zagotovi:

(i) da se ustanavljanje družb Skupnosti na ozemlju Črne gore obravnava na način, ki ni manj ugoden od obravnavanja, zagotovljenega črnogorskim družbam ali družbam iz tretjih držav, kar je ugodnejše, ter

(ii) da se delovanje hčerinskih družb in podružnic družb Skupnosti na ozemlju Črne gore po njihovi ustanovitvi obravnava na način, ki ni manj ugoden od obravnavanja črnogorskih družb in podružnic ali vseh hčerinskih družb in podružnic katere koli družbe iz tretje države, kar je ugodnejše.

2. Skupnost in njene države članice z začetkom veljavnosti tega sporazuma zagotovijo:

(i) da se ustanavljanje črnogorskih družb obravnava na način, ki ni manj ugoden od obravnavanja, ki ga države članice zagotovijo lastnim družbam ali kateri koli družbi iz katere koli tretje države, kar je ugodnejše;

(ii) da se delovanje hčerinskih družb in podružnic črnogorskih družb, ustanovljenih na njihovem ozemlju, obravnava na način, ki ni manj ugoden od obravnavanja, ki ga države članice zagotovijo lastnim družbam in podružnicam ali vsem hčerinskim družbam in podružnicam katere koli družbe iz tretje države, ustanovljenim na njihovem ozemlju, kar je ugodnejše.

3. Pogodbenici ne sprejmeta novih predpisov ali ukrepov, ki so diskriminacijski na področju ustanavljanja družb Skupnosti ali Črne gore na njunem ozemlju ali pri delovanju teh družb po njihovi ustanovitvi v primerjavi z njunimi lastnimi družbami.

4. Štiri leta po začetku veljavnosti tega sporazuma Stabilizacijsko-pridružitveni svet določi načine za razširitev uporabe zgornjih določb, da se upošteva pravica državljanov Skupnosti in državljanov Črne gore, da začnejo opravljati gospodarske dejavnosti kot samozaposlene osebe.

5. Ne glede na določbe tega člena:

(a) imajo z začetkom veljavnosti tega sporazuma hčerinske družbe in podružnice Skupnosti pravico do uporabe in najema nepremičnin v Črni gori;

(b) imajo z začetkom veljavnosti tega sporazuma hčerinske družbe in podružnice Skupnosti tudi pravico, da pridobijo in uživajo lastninske pravice na nepremičninah tako kot črnogorske družbe, glede javnih dobrin/dobrin v skupnem interesu pa enake pravice, kot jih uživajo črnogorske družbe, kadar so te pravice potrebne za opravljanje gospodarskih dejavnosti, za katere so ustanovljene.

Člen 54

1. Ob upoštevanju določb člena 56, z izjemo finančnih storitev, opisanih v Prilogi VI, lahko vsaka pogodbenica s predpisi ureja pravico družb in državljanov do ustanavljanja in delovanja na njenem ozemlju, če ti predpisi ne diskriminirajo družb in državljanov druge pogodbenice v primerjavi z lastnimi družbami in državljani.

2. V zvezi s finančnimi storitvami se pogodbenici ne glede na vse druge določbe tega sporazuma ne sme preprečiti sprejetja ukrepov v skladu z načelom varnega in skrbnega poslovanja, vključno z ukrepi za zaščito investitorjev, vlagateljev, imetnikov zavarovalnih polic ali oseb, ki so v fiduciarnem razmerju z izvajalcem finančnih storitev, ali za zagotovitev celovitosti in stabilnosti finančnega sistema. Ti ukrepi se ne uporabljajo kot sredstvo za izogibanje obveznostim pogodbenice iz tega sporazuma.

3. Nobena določba tega sporazuma pogodbenici ne nalaga obveznosti, da razkrije informacije, ki se nanašajo na posle in račune posameznih strank, ali katere koli zaupne ali zaščitene informacije, s katerimi razpolagajo osebe javnega prava.

Člen 55

1. Ne glede na kakršne koli nasprotne določbe v večstranskem sporazumu o vzpostavitvi skupnega evropskega zračnega prostora (ECAA) se določbe tega poglavja ne uporabljajo za storitve v zračnem prometu, prevozne storitve po celinskih plovnih poteh in storitve kabotaže v pomorskem prometu.

2. Stabilizacijsko-pridružitveni svet lahko oblikuje priporočila za izboljšanje stanja, kar zadeva ustanavljanje in delovanje na področjih, ki jih zajema odstavek 1.

Člen 56

1. Pogodbenici določbe členov 53 in 54 ne preprečujejo, da v zvezi z ustanavljanjem in delovanjem podružnic na njenem ozemlju, ki pripadajo družbam druge pogodbenice, niso pa ustanovljene na ozemlju prve pogodbenice, uporablja posebna pravila, katerih uporaba je utemeljena zaradi pravnih ali tehničnih razlik med temi podružnicami v primerjavi s podružnicami družb, ki so registrirane na njenem ozemlju, ali da pri finančnih storitvah tako ravna iz previdnostnih razlogov.

2. Različna obravnava se uporablja samo, kolikor je nujno potrebno zaradi navedenih pravnih ali tehničnih razlik ali, v primeru finančnih storitev, zaradi previdnostnih razlogov.

Člen 57

Da bi državljanom Skupnosti in državljanom Črne gore olajšali začetek in opravljanje zakonsko urejenih poklicnih dejavnosti v Črni gori oziroma Skupnosti, Stabilizacijsko-pridružitveni svet prouči, kateri ukrepi so potrebni za medsebojno priznavanje kvalifikacij. V ta namen lahko sprejme vse potrebne ukrepe.

Člen 58

1. Družba Skupnosti ali črnogorska družba, ustanovljena na ozemlju Republike Črne gore oziroma Skupnosti, ima pravico v eni od svojih hčerinskih družb ali podružnic v skladu z veljavnimi predpisi države gostiteljice tako ustanovljene družbe na ozemlju Črne gore oziroma Skupnosti zaposliti ali imeti zaposlene delavce, ki so državljani držav članic Skupnosti oziroma Črne gore, pod pogojem, da je to osebje ključno osebje, kot je opredeljeno v odstavku 2 tega člena, in da je zaposleno izključno v družbah, hčerinskih družbah ali podružnicah. Dovoljenja za bivanje in delo takih delavcev veljajo samo za čas take zaposlitve.

2. Ključno osebje zgoraj omenjenih družb, v nadaljnjem besedilu „organizacije“, je „znotraj podjetja premeščeno osebje“, kot je opredeljeno v točki (c) tega odstavka, po spodaj navedenih kategorijah, pod pogojem, da je organizacija pravna oseba in da so bile te osebe pri njej zaposlene ali so bile njeni partnerji (razen večinskih delničarjev) vsaj eno leto neposredno pred premestitvijo:

   (a) osebe na vodilnih položajih v organizaciji, ki vodijo zlasti upravljanje podjetja, pri čemer jih na splošno nadzorujejo ali usmerjajo predvsem upravni odbor ali delničarji podjetja ali drug enakovreden organ, kar vključuje:

   – vodenje podjetja, sektorja ali pododdelka podjetja;

   – nadzor in kontrolo dela drugega nadzornega, strokovnega ali vodstvenega osebja;

   – pooblastilo, da osebno zaposlijo in odpustijo ali priporočijo zaposlitev, odpuščanje ali druge kadrovske ukrepe;

   (b) osebe, zaposlene v organizaciji, s posebnimi znanji, ki so bistvena za poslovanje, raziskovalno opremo, tehniko ali vodenje podjetja. Presoja takega znanja lahko poleg posebnega znanja, značilnega za podjetje, odraža tudi visoko stopnjo strokovne usposobljenosti glede na vrsto dela ali poslovanja, ki zahteva posebno tehnično znanje, vključno s pripadnostjo poklicu, za opravljanje katerega je potrebno posebno dovoljenje;

   (c) „premeščenec znotraj podjetja“ je opredeljen kot fizična oseba, ki dela znotraj organizacije na ozemlju pogodbenice in je zaradi opravljanja gospodarske dejavnosti začasno premeščena na ozemlje druge pogodbenice; zadevna organizacija mora imeti svojo glavno poslovno enoto na ozemlju pogodbenice, oseba pa mora biti premeščena v podjetje (podružnico, hčerinsko družbo) navedene organizacije, ki dejansko opravlja podobno gospodarsko dejavnost na ozemlju druge pogodbenice.

3. Vstop državljanov Črne gore oziroma Skupnosti na ozemlje Skupnosti oziroma Črne gore in njihova začasna prisotnost na tem ozemlju se dovoli, če so ti predstavniki družb osebe na vodilnih položajih znotraj družbe, kot je opredeljeno v odstavku 2(a) zgoraj, in so pristojne za ustanovitev hčerinske družbe ali podružnice Skupnosti črnogorske družbe oziroma črnogorske hčerinske družbe ali podružnice družbe Skupnosti v državi članici oziroma Republiki Črni gori, če:

   – se ti predstavniki ne ukvarjajo z neposredno prodajo ali opravljanjem storitev ter ne prejemajo plačila od vira iz države gostiteljice družbe, ter

   – ima družba svojo glavno poslovno enoto zunaj Skupnosti oziroma Črne gore ter v navedeni državi članici oziroma Črni gori nima drugih predstavnikov, uradov, podružnic ali hčerinskih družb.

POGLAVJE III
OPRAVLJANJE STORITEV

Člen 59

1. Skupnost in Črna gora se v skladu z naslednjimi določbami zavežeta k sprejetju potrebnih ukrepov, da se postopno omogoči opravljanje storitev družb ali državljanov Skupnosti ali Črne gore, ki imajo sedež na ozemlju druge pogodbenice, kot je pogodbenica, iz katere je oseba, ki so ji storitve namenjene.

2. Hkrati s procesom liberalizacije, navedenim v odstavku 1, pogodbenici dovolita začasno gibanje fizičnih oseb, ki opravljajo storitve ali so pri izvajalcu storitev zaposlene kot ključno osebje v skladu z opredelitvijo iz člena 58, vključno s fizičnimi osebami, ki so predstavniki družbe ali državljanov Skupnosti ali Črne gore ter zaprosijo za začasni vstop v državo z namenom sklepanja poslov prodaje storitev ali sklepanja pogodb o prodaji storitev za tega izvajalca storitev, če se ti predstavniki ne ukvarjajo z neposredno prodajo javnosti ali sami ne opravljajo storitev.

3. Stabilizacijsko-pridružitveni svet štiri leta po začetku veljavnosti tega sporazuma sprejme potrebne ukrepe za postopno izvajanje določb iz odstavka 1. Pri tem se upošteva napredek, ki sta ga pogodbenici dosegli pri približevanju zakonodaje.

Člen 60

1. Pogodbenici ne sprejmeta nobenih ukrepov, na podlagi katerih bi se znatno poostrili pogoji za opravljanje storitev državljanov ali družb Skupnosti in Črne gore, ki imajo sedež v drugi pogodbenici, kot je pogodbenica, iz katere je oseba, ki so ji storitve namenjene, v primerjavi s položajem, kakršen je bil na dan pred začetkom veljavnosti tega sporazuma.

2. Če ena pogodbenica meni, da imajo ukrepi, ki jih je po začetku veljavnosti tega sporazuma uvedla druga pogodbenica, za posledico občutno strožje razmere za opravljanje storitev v primerjavi s položajem, kakršen je bil na dan začetka veljavnosti tega sporazuma, lahko prva pogodbenica od druge zahteva, da se posvetujeta.

Člen 61

Glede opravljanja prevoznih storitev med Skupnostjo in Črno goro se uporabljajo naslednje določbe:

1. Glede notranjega prometa so v Protokolu 4 določena pravila, ki se uporabljajo v odnosih med pogodbenicama, da se zagotovi zlasti neomejen tranzitni cestni promet po Črni gori in Skupnosti kot celoti, učinkovita uporaba načela nediskriminacije in postopno usklajevanje črnogorske prometne zakonodaje z zakonodajo Skupnosti.

2. Glede mednarodnega pomorskega prometa se pogodbenici zavežeta, da bosta učinkovito uporabljali načelo neomejenega dostopa do mednarodnega pomorskega trga in trgovine na podlagi tržnih zakonitosti ter spoštovali mednarodne in evropske obveznosti na področju varnosti, zaščite in okoljskih standardov.

   Pogodbenici izražata svojo zavezo poslovanju v skladu z načelom svobodne konkurence, ki je bistvena značilnost mednarodnega pomorskega prometa.

3. Pri uporabi načel iz odstavka 2 pogodbenici:

   (a) ne vključujeta klavzul o delitvi tovora v prihodnje dvostranske sporazume s tretjimi državami;

   (b) z začetkom veljavnosti tega sporazuma odpravita vse enostranske ukrepe ter upravne, tehnične in druge ovire, ki bi lahko imele omejevalne ali diskriminacijske učinke na prosto opravljanje storitev v mednarodnem pomorskem prometu;

   (c) vsaka pogodbenica med drugim zagotavlja ladjam, ki jih upravljajo državljani ali družbe druge pogodbenice, obravnavo, ki ni manj ugodna od tiste, ki jo priznava svojim ladjam glede dostopa do pristanišč, ki so odprta za mednarodno trgovino, uporabe infrastrukture in pomožnih pomorskih storitev v pristaniščih ter s tem povezanih pristojbin in dajatev, carinskih objektov in določitve privezov ter naprav za natovarjanje in raztovarjanje.

4. Za zagotovitev usklajenega razvoja in postopne liberalizacije prevoza med pogodbenicama v skladu z njunimi vzajemnimi tržnimi potrebami se pogoji vzajemnega dostopa do trga na področju zračnega prometa obravnavajo v okviru večstranskega sporazuma o vzpostavitvi skupnega evropskega zračnega prostora (ECAA).

5. Pred sklenitvijo sporazuma iz odstavka 4 pogodbenici ne sprejmeta nobenih ukrepov, ki bi bili bolj omejevalni ali diskriminacijski v primerjavi s položajem, kakršen je bil pred začetkom veljavnosti tega sporazuma.

6. Črna gora prilagodi svojo zakonodajo, vključno z upravnimi, tehničnimi in drugimi predpisi, zakonodaji Skupnosti, ki ob vsakem času velja za zračni in pomorski promet, promet po celinskih plovnih poteh in kopenski promet, kolikor to koristi liberalizaciji in medsebojnemu dostopu na trge pogodbenic ter olajša pretok potnikov in blaga.

7. Stabilizacijsko-pridružitveni svet v skladu s splošnim napredkom pri doseganju ciljev tega poglavja prouči načine za ustvarjanje potrebnih pogojev za večjo svobodo pri zagotavljanju storitev v zračnem in kopenskem prometu ter prometu po celinskih plovnih poteh.

POGLAVJE IV
TEKOČA PLAČILA IN PRETOK KAPITALA

Člen 62

Pogodbenici se zavežeta, da bosta v prosto zamenljivi valuti dovoljevali vsa plačila in transferje na tekoči račun plačilne bilance med Skupnostjo in Črno goro v skladu z določbami člena VIII Statuta Mednarodnega denarnega sklada.

Člen 63

1. Glede transakcij na kapitalskem in finančnem računu plačilne bilance pogodbenici z začetkom veljavnosti tega sporazuma zagotovita prosti pretok kapitala v zvezi z neposrednimi naložbami v družbe, ustanovljene v skladu z zakonodajo države gostiteljice, in naložbami v skladu z določbami poglavja II naslova IV, kakor tudi likvidacijo ali repatriacijo teh naložb in vsakega dobička, ki iz njih izvira.

2. Glede transakcij na kapitalskem in finančnem računu plačilne bilance pogodbenici z začetkom veljavnosti tega sporazuma zagotovita prosti pretok kapitala v zvezi s posojili, povezanimi s trgovinskimi transakcijami ali zagotavljanjem storitev, pri čemer sodeluje prebivalec ene od pogodbenic, in s finančnimi posojili in krediti z zapadlostjo več kot eno leto.

3. Črna gora z začetkom veljavnosti tega sporazuma zagotovi nacionalno obravnavo državljanom EU, ki pridobijo nepremičnine na njenem ozemlju.

4. Skupnost in Črna gora z začetkom veljavnosti tega sporazuma zagotovita tudi prosti pretok kapitala v zvezi s portfeljskimi naložbami ter finančnimi posojili in krediti z zapadlostjo v manj kot enem letu.

5. Brez poseganja v odstavek 1 pogodbenici ne uvedeta novih omejitev pri pretoku kapitala in tekočih plačil med prebivalci Skupnosti in Črne gore ter ne poostrita obstoječih ureditev.

6. Če v izjemnih okoliščinah ter brez poseganja v določbe člena 62 in tega člena pretok kapitala med Skupnostjo in Črno goro povzroči ali obstaja nevarnost, da bo povzročil resne težave pri delovanju tečajne ali monetarne politike v Skupnosti ali Črni gori, lahko Skupnost oziroma Črna gora za največ šest mesecev sprejmeta zaščitne ukrepe v zvezi s pretokom kapitala med Skupnostjo in Črno goro, če so taki ukrepi nujno potrebni.

7. Z zgornjimi določbami se ne sme omejevati pravica gospodarskih subjektov pogodbenic, da izkoristijo katero koli ugodnejšo obravnavo, ki je lahko predvidena v katerem koli obstoječem dvostranskem ali večstranskem sporazumu, ki ga skleneta pogodbenici tega sporazuma.

8. Pogodbenici se med seboj posvetujeta z namenom, da omogočita lažji pretok kapitala med Skupnostjo in Črno goro za spodbujanje ciljev tega sporazuma.

Člen 64

1. Skupnost in Črna gora v prvem letu po začetku veljavnosti tega sporazuma sprejmeta ukrepe, ki omogočajo ustvarjanje potrebnih razmer za nadaljnjo postopno uporabo pravil Skupnosti o prostem pretoku kapitala.

2. Do konca drugega leta po začetku veljavnosti tega sporazuma Stabilizacijsko-pridružitveni svet določi načine za popolno uporabo pravil Skupnosti o pretoku kapitala v Črni gori.

POGLAVJE V
SPLOŠNE DOLOČBE

Člen 65

1. Določbe tega naslova se uporabljajo ob upoštevanju omejitev, ki so upravičene na podlagi javnega reda, javne varnosti ali javnega zdravja.

2. Ne uporabljajo se za dejavnosti, ki so na ozemlju katere koli pogodbenice povezane z izvajanjem javne oblasti, četudi le občasno.

Člen 66

V tem naslovu določbe tega sporazuma pogodbenicama ne preprečujejo uporabe njunih zakonov in drugih predpisov v zvezi z vstopom fizičnih oseb v državo in njihovim bivanjem, zaposlitvijo, delovnimi razmerami, prijavo stalnega prebivališča ter opravljanjem storitev, predvsem kar zadeva odobritev, podaljšanje ali zavrnitev dovoljenja za prebivanje, pod pogojem, da jih pogodbenici ne uporabljata tako, da bi izničili ali omejili koristi, ki za vsako pogodbenico izhajajo iz posamezne določbe tega sporazuma. Ta določba ne posega v uporabo člena 65.

Člen 67

Določbe tega naslova zajemajo tudi družbe, ki so pod skupnim nadzorom in v izključni skupni lasti črnogorskih družb ali državljanov in družb ali državljanov Skupnosti.

Člen 68

1. Obravnavanje po načelu največjih ugodnosti, odobreno v skladu z določbami tega naslova, se ne uporablja za davčne ugodnosti, ki jih pogodbenici zagotavljata ali jih bosta zagotavljali v prihodnje na podlagi sporazumov o izogibanju dvojnemu obdavčenju ali drugih davčnih dogovorov.

2. Nobena določba tega naslova se ne razlaga tako, da bi pogodbenicama preprečevala sprejetje ali uveljavitev ukrepov, namenjenih preprečevanju izogibanja davkom ali davčnim utajam v skladu z davčnimi določbami sporazumov o izogibanju dvojnemu obdavčenju ali drugih davčnih dogovorov ali notranje davčne zakonodaje.

3. Nobena določba tega naslova se ne razlaga tako, da bi državam članicam ali Črni gori preprečevala uporabo ustreznih določb njihove davčne zakonodaje pri razlikovanju med davkoplačevalci z različnim položajem, zlasti glede na njihovo stalno prebivališče.

Člen 69

1. Kadar je mogoče, si pogodbenici prizadevata, da se za namene plačilne bilance izogneta uvedbi omejevalnih ukrepov, vključno z ukrepi, ki se nanašajo na uvoz. Pogodbenica, ki take ukrepe sprejme, drugi pogodbenici čim prej predloži časovni razpored za njihovo odpravo.

2. Kadar ima ena ali več držav članic ali Črna gora resne plačilnobilančne težave ali kadar za takšne težave obstaja neposredna nevarnost, lahko Skupnost in Črna gora v skladu s pogoji Sporazuma STO sprejmeta omejevalne ukrepe, vključno z ukrepi v zvezi z uvozom, ki pa so časovno omejeni in ne smejo presegati tistega, kar je nujno potrebno za izboljšanje stanja plačilne bilance. Skupnost in Črna gora o tem takoj obvestita drugo pogodbenico.

3. Noben omejevalni ukrep ne velja za prenose v zvezi z naložbami in zlasti ne za repatriacijo investiranih ali reinvestiranih zneskov ali katerih koli vrst prihodkov, ki iz njih izvirajo.

Člen 70

Določbe tega naslova se postopno prilagodijo, zlasti na podlagi zahtev, ki izhajajo iz člena V Splošnega sporazuma o trgovini s storitvami (GATS).

Člen 71

Določbe tega sporazuma ne posegajo v uporabo kakršnih koli potrebnih ukrepov s strani ene ali druge pogodbenice, s katerimi se prepreči, da se z določbami tega sporazuma izogiba ukrepom, ki jih je pogodbenica sprejela glede dostopa tretje države na njen trg.

NASLOV VI
PRIBLIŽEVANJE IN UVELJAVLJANJE ZAKONODAJE TER UVELJAVLJANJE PRAVIL O KONKURENCI

Člen 72

1. Pogodbenici priznavata pomen približevanja obstoječe črnogorske zakonodaje zakonodaji Skupnosti ter njenega učinkovitega izvajanja. Črna gora si prizadeva postopno uskladiti svojo obstoječo in prihodnjo zakonodajo s pravnim redom Skupnosti. Črna gora bo zagotovila, da se njena obstoječa in prihodnja zakonodaja ustrezno izvaja in uveljavi.

2. Približevanje se bo začelo izvajati na dan podpisa tega sporazuma in se bo do konca prehodnega obdobja, opredeljenega v členu 8 tega sporazuma, postopno razširilo na vse elemente pravnega reda Skupnosti, navedena v tem sporazumu.

3. Na zgodnji stopnji bo približevanje usmerjeno v ključne elemente pravnega reda Skupnosti na področju notranjega trga, vključno z zakonodajno finančnega sektorja, področjem svobode, varnosti in pravice ter področji, povezanimi s trgovino. Na nadaljnji stopnji se bo Črna gora osredotočila na ostale dele pravnega reda Skupnosti.

   Približevanje bo opravljeno na podlagi programa, o katerem se bosta dogovorili Komisija Evropskih skupnosti in Črna gora.

4. Črna gora v dogovoru s Komisijo Evropskih skupnosti opredeli tudi načine za spremljanje izvajanja približevanja zakonodaje in ukrepe, ki jih je treba sprejeti za uveljavljanje zakonodaje.

Člen 73
Konkurenca in druge gospodarske določbe

1. S pravilnim delovanjem tega sporazuma je, kolikor to lahko vpliva na trgovino med Skupnostjo in Črno goro, nezdružljivo naslednje:

   (i) vsi sporazumi med podjetji, odločitve podjetniških združenj in usklajena ravnanja med podjetji, katerih namen ali učinek je preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence;

   (ii) zloraba prevladujočega položaja enega ali več podjetij na ozemlju Skupnosti ali Črne gore kot celote ali na znatnem delu tega ozemlja;

   (iii) vsaka državna pomoč, s katero se izkrivlja ali bi se lahko izkrivljala konkurenca z dajanjem prednosti nekaterim podjetjem ali proizvodom.

2. Vsa ravnanja, ki so v nasprotju s tem členom, se ocenjujejo po merilih, ki izhajajo iz uporabe pravil o konkurenci, ki se uporabljajo v Skupnosti, zlasti iz členov 81, 82, 86 in 87 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti ter interpretativnih instrumentov, ki so jih sprejele institucije Skupnosti.

3. Pogodbenici zagotovita, da bo imel neodvisen javni organ potrebna pooblastila za uporabo odstavka 1(i) in (ii) tega člena v celoti v zvezi z zasebnimi in javnimi podjetji ter podjetji, ki so jim bile dodeljene posebne pravice.

4. Črna gora v enem letu po začetku veljavnosti tega sporazuma ustanovi neodvisen organ, ki ima potrebna pooblastila za uporabo odstavka 1(iii) tega člena v celoti. Takšen organ ima med drugim pooblastila, da odobri sheme državnih pomoči in posamezne pomoči v skladu z odstavkom 2 tega člena, ter pooblastila za odreditev vračila nezakonito dodeljene državne pomoči.

5. Skupnost na eni strani in Črna gora na drugi strani zagotovita preglednost na področju državnih pomoči med drugim tako, da za drugo pogodbenico pripravita redno letno poročilo ali ustrezne enakovredne dokumente v skladu z metodologijo in predstavljeno analizo Skupnosti o državnih pomočeh. Na zahtevo ene pogodbenice druga pogodbenica predloži informacije o posebnih posameznih primerih dodeljevanja državne pomoči.

6. Črna gora pripravi izčrpen inventar shem pomoči, ki so bile sprejete pred ustanovitvijo organa iz odstavka 4, in takšne sheme pomoči uskladi z merili iz odstavka 2 tega člena najpozneje v štirih letih od začetka veljavnosti tega sporazuma.

7. (a) Za namene uporabe določb odstavka 1(iii) pogodbenici priznavata, da se v prvih petih letih po začetku veljavnosti tega sporazuma vsaka državna pomoč, ki jo dodeli Črna gora, oceni ob upoštevanju dejstva, da se Črna gora obravnava kot območje, ki je enako območjem Skupnosti, opisanim v členu 87(3)(a) Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti.

   (b) V štirih letih od začetka veljavnosti tega sporazuma Črna gora Komisiji Evropskih skupnosti predloži podatke o svojem BDP na prebivalca, usklajene na ravni NUTS II. Organ iz odstavka 4 in Komisija Evropskih skupnosti nato skupaj ocenita upravičenost črnogorskih regij in največjo stopnjo intenzivnosti pomoči zanje, da se pripravi zemljevid regionalne pomoči na podlagi ustreznih smernic Skupnosti.

8. Protokol 5 določa pravila o državni pomoči za jeklarsko industrijo, če je to primerno. Ta protokol določa pravila, ki se uporabljajo v primeru, ko se pomoč za prestrukturiranje dodeli jeklarski industriji. Poudaril bo izjemen značaj pomoči za namene prestrukturiranja in dejstvo, da bo taka pomoč časovno omejena in povezana z zmanjšanji zmogljivosti v okviru programov izvedljivosti.

9. V zvezi s proizvodi iz poglavja II naslova IV:

   - se odstavek 1(iii) ne uporablja;

   - se vsa ravnanja, ki so v nasprotju z odstavkom 1(i), ocenijo v skladu z merili, ki jih je določila Skupnost na podlagi členov 36 in 37 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti in posebnih instrumentov Skupnosti, ki so bili sprejeti na tej podlagi.

10. Če ena od pogodbenic meni, da posamezno ravnanje ni združljivo s pogoji iz odstavka 1 tega člena, lahko sprejme ustrezne ukrepe po posvetovanju s Stabilizacijsko-pridružitvenim svetom ali v 30 delovnih dneh po zahtevi za takšno posvetovanje.
Nobena določba tega člena ne posega v ali vpliva na sprejetje izravnalnih ukrepov s strani Skupnosti ali Črne gore v skladu z ustreznimi členi sporazuma GATT 1994 in Sporazuma STO o subvencijah in izravnalnih ukrepih ter s tem povezano zadevno nacionalno zakonodajo.

Člen 74
Javna podjetja

Do konca tretjega leta po začetku veljavnosti tega sporazuma Črna gora za javna podjetja in podjetja, katerim so bile odobrene posebne ali izključne pravice, uporabi načela, določena v Pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti, zlasti načela iz člena 86.

Posebne pravice javnih podjetij med prehodnim obdobjem ne vključujejo možnosti uvedbe količinskih omejitev ali ukrepov z enakim učinkom pri uvozu iz Skupnosti v Črno goro.

Člen 75
Intelektualna, industrijska in poslovna lastnina

1. V skladu z določbami tega člena in Priloge VII pogodbenici potrjujeta pomen, ki ga pripisujeta zagotavljanju ustreznega in učinkovitega varstva ter uveljavljanju pravic intelektualne, industrijske in poslovne lastnine.

2. Pogodbenica z začetkom veljavnosti tega sporazuma ne obravnava družb in državljanov druge pogodbenice na področju priznavanja in varstva intelektualne, industrijske in poslovne lastnine manj ugodno kot družbe ali državljane katere koli tretje države v okviru dvostranskih sporazumov.

3. Črna gora sprejme potrebne ukrepe, da najpozneje v petih letih po začetku veljavnosti tega sporazuma zagotovi podobno raven varstva pravic intelektualne, industrijske in poslovne lastnine, kot obstaja v Skupnosti, vključno z učinkovitimi sredstvi za uveljavljanje teh pravic.

4. Črna gora se zavezuje, da bo v zgoraj navedenem obdobju pristopila k večstranskim konvencijam o pravicah intelektualne, industrijske in poslovne lastnine, navedenim v Prilogi VII. Stabilizacijsko-pridružitveni svet lahko sklene, da mora Črna gora pristopiti k posebnim večstranskim konvencijam na tem področju.

5. Če se pojavijo težave na področju intelektualne, industrijske in poslovne lastnine, ki vplivajo na trgovinske pogoje, se na zahtevo ene ali druge pogodbenice o tem takoj obvesti Stabilizacijsko-pridružitveni svet, da se dosežejo obojestransko zadovoljive rešitve.

Člen 76
Javna naročila

1. Skupnost in Črna gora menita, da je odpiranje trga javnih naročil na podlagi načel nediskriminacije in vzajemnosti, še zlasti pravil STO, zaželeni cilj.

2. Črnogorskim družbam se, ne glede na to, ali imajo sedež v Skupnosti ali ne, z začetkom veljavnosti tega sporazuma zagotovi dostop do postopkov javnih naročil v Skupnosti v skladu s pravili Skupnosti za javna naročila, pod pogoji, ki niso manj ugodni od pogojev, zagotovljenim družbam Skupnosti.

   Zgornje določbe se bodo uporabljale tudi za javna naročila v sektorju gospodarskih javnih služb, ko bo vlada Črne gore sprejela zakonodajo o uvedbi pravil Skupnosti na tem področju. Skupnost redno proučuje, ali je Črna gora dejansko uvedla tako zakonodajo.

3. Družbe Skupnosti s sedežem v Črni gori imajo v skladu z določbami poglavja II naslova V z začetkom veljavnosti tega sporazuma dostop do postopkov javnih naročil v Črni gori, pod pogoji, ki niso manj ugodni od pogojev, zagotovljenih črnogorskim družbam.

4. Družbam Skupnosti, ki niso bile ustanovljene v Črni gori, se z začetkom veljavnosti tega sporazuma zagotovi dostop do postopkov javnih naročil v Črni gori pod pogoji, ki niso manj ugodni od pogojev, zagotovljenim črnogorskim družbam.

5. Stabilizacijsko-pridružitveni svet redno proučuje možnost, da Črna gora uvede dostop do postopkov javnih naročil v Črni gori za vse družbe Skupnosti. Črna gora vsako leto poroča Stabilizacijsko-pridružitvenemu svetu o ukrepih, ki jih je sprejela za povečanje preglednosti in zagotovitev učinkovite sodne revizije odločitev, sprejetih na področju javnih naročil.

6. Glede ustanavljanja podjetij, poslovanja in opravljanja storitev med Skupnostjo in Črno goro ter glede zaposlovanja in gibanja delovne sile, povezanega z izpolnjevanjem javnih naročil, se uporabljajo določbe členov 49 do 64.

Člen 77
Standardizacija, meroslovje, akreditacija in ugotavljanje skladnosti

1. Črna gora sprejme potrebne ukrepe za postopno doseganje skladnosti s tehničnimi predpisi Skupnosti in evropskimi postopki standardizacije, meroslovja, akreditacije in ugotavljanja skladnosti.

2. V ta namen si pogodbenici prizadevata:

   – spodbujati uporabo tehničnih predpisov Skupnosti, evropskih standardov in postopkov ugotavljanja skladnosti;

   – zagotavljati pomoč za razvoj kakovostne infrastrukture: standardizacije, meroslovja, akreditacije in ugotavljanja skladnosti;

– spodbujati sodelovanje Črne gore pri delu organizacij, ki se ukvarjajo s standardi, ugotavljanjem skladnosti, meroslovjem in podobnimi dejavnostmi (npr. CEN, CENELEC, ETSI, EA, WELMEC, EUROMET itd.);

– kjer je to primerno, skleniti Sporazum o ugotavljanju skladnosti in prevzemanju industrijskih izdelkov, ko so zakonodajni okvir in postopki Črne gore dovolj usklajeni z zakonodajnim okvirom in postopki Skupnosti ter je na razpolago ustrezno strokovno znanje.

Člen 78
Varstvo potrošnikov

Pogodbenici sodelujeta pri prilagajanju črnogorskih standardov varstva potrošnikov standardom Skupnosti. Učinkovito varstvo potrošnikov je potrebno za zagotavljanje pravilnega delovanja tržnega gospodarstva, odvisno pa bo od razvoja upravne infrastrukture, s katero se zagotavlja tržni nadzor in uveljavljanje zakonodaje na tem področju.

V ta namen in glede na skupne interese bosta pogodbenici spodbujali in zagotavljali:

– politiko dejavnega varstva potrošnikov v skladu z zakonodajo Skupnosti, vključno z boljšim obveščanjem in razvojem neodvisnih organizacij;

– usklajevanje zakonodaje varstva potrošnikov v Črni gori s tovrstno zakonodajo, ki velja v Skupnosti;

– učinkovito zakonsko varstvo potrošnikov za izboljšanje kakovosti potrošniškega blaga in vzdrževanje ustreznih varnostnih standardov;

– spremljanje pravil, ki ga izvajajo pristojni organi, in zagotavljanje dostopa do pravnega varstva pri sporih;

– izmenjavo informacij o nevarnih izdelkih.

Člen 79
Delovne razmere in enake možnosti

Črna gora postopno uskladi svojo zakonodajo z zakonodajo Skupnosti na področju delovnih razmer, zlasti na področju varnosti in zdravja pri delu ter enakih možnosti.

NASLOV VII
PRAVOSODJE, SVOBODA IN VARNOST

Člen 80
Krepitev institucij in pravne države

Pogodbenici pri svojem sodelovanju na področju pravosodja, svobode in varnosti namenjata posebno pozornost utrditvi pravne države ter krepitvi institucij na vseh ravneh uprave na splošno, zlasti pa uveljavljanju zakonodaje in pravosodja. Namen sodelovanja bo zlasti povečati neodvisnost sodstva in izboljšati njegovo učinkovitost, izboljšati delovanje policije in drugih organov pregona, zagotoviti ustrezno usposabljanje ter okrepiti boj proti korupciji in organiziranemu kriminalu.

Člen 81
Varstvo osebnih podatkov

Črna gora bo z začetkom veljavnosti tega sporazuma uskladila svojo zakonodajo na področju varstva osebnih podatkov z zakonodajo Skupnosti ter drugo evropsko in mednarodno zakonodajo o zasebnosti. Črna gora bo vzpostavila enega ali več neodvisnih nadzornih organov z zadostnimi finančnimi in človeškimi viri za učinkovito spremljanje in uveljavljanje nacionalne zakonodaje na področju varstva osebnih podatkov. Pogodbenici bosta sodelovali pri doseganju tega cilja.

Člen 82
Vizumi, upravljanje meja, azil in migracije

Pogodbenici sodelujeta na področju vizumov, nadzora meje, azila in migracij ter vzpostavita okvir za sodelovanje na teh področjih, tudi na regionalni ravni, pri čemer po potrebi upoštevata in v celoti uporabita druge obstoječe pobude na tem področju.

Sodelovanje na zgoraj navedenih področjih bo temeljilo na medsebojnih posvetovanjih in tesnem usklajevanju med pogodbenicama ter bo vključevalo tehnično in upravno pomoč za:

– izmenjavo informacij o zakonodaji in praksah;

– pripravo zakonodaje;

– izboljšanje učinkovitosti institucij;

– usposabljanje zaposlenih;

– varnost potnih listin in odkrivanje ponarejenih listin;

– upravljanje meja.

Sodelovanje bo osredotočeno zlasti:

– na področju azila na izvajanje nacionalne zakonodaje za izpolnjevanje standardov Ženevske konvencije iz leta 1951 in Newyorškega protokola iz leta 1967 in s tem zagotavljanje spoštovanja načela nevračanja ter drugih pravic prosilcev za azil in beguncev;

– na področju zakonitih migracij pa na pravila in pravice v zvezi z odobritvijo dovoljenja za vstop ter status sprejetih oseb. V zvezi z migracijami pogodbenici soglašata, da je treba pravično obravnavati državljane drugih držav, ki zakonito prebivajo na njunih ozemljih, ter spodbujati politiko vključevanja, katere cilj je zagotoviti tem državljanom pravice in obveznosti, ki bodo primerljive s pravicami in obveznostmi njunih državljanov.

Člen 83
Preprečevanje in nadzor nezakonitega priseljevanja; ponovni sprejem

Pogodbenici sodelujeta pri preprečevanju in nadzoru nezakonitega priseljevanja. Črna gora in države članice se zato strinjajo, da ponovno sprejmejo vse svoje državljane, ki se nezakonito zadržujejo na njunih ozemljih, pogodbenici pa se tudi strinjata [, da bosta sklenili] in v celoti

izvajali sporazum o ponovnem sprejemu, vključno s ponovnim sprejemom državljanov drugih držav in oseb brez državljanstva.

Države članice in Črna gora bodo svojim državljanom zagotovile ustrezne osebne dokumente in upravno pomoč, potrebne za te namene.

Posebni postopki za ponovni sprejem državljanov držav članic in Črne gore ter državljanov tretjih držav in oseb brez državljanstva so določeni v okviru Sporazuma med Evropsko skupnostjo in Črno goro o ponovnem sprejemu oseb, ki bivajo brez dovoljenja.

Črna gora soglaša, da bo sklenila sporazume o ponovnem sprejemu z državami, ki so vključene v stabilizacijsko-pridružitveni proces, ter se zavezuje, da bo sprejela vse potrebne ukrepe za zagotovitev fleksibilnega in hitrega izvajanja vseh sporazumov o ponovnem sprejemu, omenjenih v tem členu.

Stabilizacijsko-pridružitveni svet opredeli druge načine skupnega prizadevanja za preprečevanje in nadzor nezakonitega priseljevanja, vključno z mrežami trgovine z ljudmi in nezakonitega priseljevanja.

Člen 84
Pranje denarja in financiranje terorizma

1. Pogodbenici tesno sodelujeta pri preprečevanju uporabe svojih finančnih sistemov za pranje prihodkov iz kriminalnih dejavnosti na splošno, zlasti pa za nedovoljen promet s prepovedanimi drogami, ter uporabe omenjenih finančnih sistemov za financiranje terorizma.

2. Sodelovanje na tem področju lahko vključuje upravno in tehnično pomoč za spodbujanje izvajanja predpisov ter učinkovitega delovanja ustreznih standardov in mehanizmov za boj proti pranju denarja in financiranju terorizma, enakovrednih standardom, ki so jih na tem področju sprejeli Skupnost in mednarodni forumi, zlasti Projektna skupina za finančno ukrepanje (FATF).

Člen 85
Sodelovanje na področju prepovedanih drog

1. Pogodbenici sodelujeta v mejah svojih pooblastil in pristojnosti, da bi zagotovili uravnotežen in enoten pristop k vprašanjem, ki so povezana z drogami. Cilj politik in ukrepov v zvezi z drogami je krepitev struktur za boj proti prepovedanim drogam, zmanjšanje preskrbe, prometa in povpraševanja po prepovedanih drogah, spopadanje z zdravstvenimi in družbenimi posledicami zlorabe drog ter učinkovitejši nadzor predhodnih sestavin.

2. Pogodbenici se dogovorita o potrebnih načinih sodelovanja za uresničitev teh ciljev. Ukrepi temeljijo na skupno dogovorjenih načelih v skladu s strategijo EU v zvezi z drogami.

Člen 86
Preprečevanje in boj proti organiziranem kriminalu in drugim nezakonitim dejanjem

Pogodbenici sodelujeta v boju proti kriminalu in nezakonitim dejanjem, ki so organizirani ali v drugih oblikah, ter pri njihovem preprečevanju, to pa so:

– tihotapstvo in trgovina z ljudmi;

– nezakonite gospodarske dejavnosti, zlasti ponarejanje denarnih in negotovinskih plačilnih sredstev, nezakoniti posli z izdelki, kot so industrijski odpadki in radioaktivni material, ter posli z nezakonitimi, ponarejenimi ali piratskimi izdelki;

– korupcija, v zasebnem in javnem sektorju, zlasti tista, ki je povezana z nepreglednimi upravnimi praksami;

– davčne goljufije;

– kraja identitete;

– nedovoljena trgovina s prepovedanimi drogami in psihotropnimi snovmi;

– nedovoljen promet z orožjem;

– ponarejanje dokumentov;

– tihotapstvo in nedovoljena trgovina z blagom, vključno z avtomobili;

– kibernetski kriminal.

Kar zadeva ponarejanje denarja, Črna gora tesno sodeluje z Evropsko skupnostjo, da se prepreči ponarejanje bankovcev in kovancev ter kaznuje vsako ponarejanje bankovcev in kovancev, ki se morda pojavi na ozemlju. Cilj Črne gore na ravni preprečevanja je izvajanje ukrepov, enakovrednih tistim, ki so določeni v ustrezni zakonodaji Skupnosti, ter pristop k vsem mednarodnim konvencijam, povezanim s tem pravnim področjem. Črna gora bi lahko izkoristila podporo Skupnosti pri izmenjavi, pomoči in usposabljanju za zaščito proti ponarejanju denarja.

Spodbujalo se bo regionalno sodelovanje in usklajenost s priznanimi mednarodnimi standardi v boju proti organiziranemu kriminalu.

Člen 87
Boj proti terorizmu

Pogodbenici v skladu z mednarodnimi konvencijami, katerih pogodbenici sta, ter svojimi zakoni in drugimi predpisi soglašata, da bosta sodelovali pri preprečevanju in onemogočanju terorističnih dejanj ter njihovega financiranja:

– v okviru polnega izvajanja Resolucije Varnostnega sveta št. 1373 (2001) ter drugih ustreznih resolucij ZN, mednarodnih konvencij in instrumentov;

– z izmenjavo informacij o terorističnih skupinah in njihovih podpornih mrežah v skladu z mednarodno in nacionalno zakonodajo;

– z izmenjavo izkušenj glede sredstev in načinov boja proti terorizmu ter izkušenj na tehničnih področjih in pri usposabljanju ter z izmenjavo izkušenj v zvezi s preprečevanjem terorizma.

NASLOV VIII
POLITIKE SODELOVANJA

Člen 88

1. Skupnost in Črna gora vzpostavita tesno sodelovanje, da bosta prispevali k razvoju ter potencialu rasti Črne gore. S takšnim sodelovanjem se utrjujejo obstoječe gospodarske vezi v najširšem možnem obsegu v korist obeh pogodbenic.

2. Politike in drugi ukrepi bodo zasnovani v smeri trajnostnega gospodarskega in socialnega razvoja Črne gore. S temi politikami je treba zagotoviti, da se že od samega začetka v celoti upoštevajo tudi okoljski vidiki, ki so povezani z zahtevami skladnega družbenega razvoja.

3. Politike sodelovanja se vključijo v regionalni okvir sodelovanja. Posebna pozornost bo namenjena ukrepom, s katerimi se lahko spodbudi sodelovanje med Črno goro in sosednjimi državami, med katerimi so nekatere tudi članice Evropske unije, s čimer se prispeva k regionalni stabilnosti. Stabilizacijsko-pridružitveni svet v skladu z evropskim partnerstvom določi prednostne naloge med politikami sodelovanja in v okviru teh politik, ki so opisani v nadaljevanju.

Člen 89
Gospodarska in trgovinska politika

Skupnost in Črna gora poenostavita izvajanje procesa gospodarske reforme tako, da sodelujeta pri izboljšanju razumevanja temeljev svojih gospodarstev ter oblikovanja in uresničevanja gospodarske politike v tržnem gospodarstvu.

Zato Skupnost in Črna gora sodelujeta, da:

– izmenjata informacije o makroekonomskih rezultatih in možnostih ter o strategijah za razvoj;

– skupaj analizirata gospodarska vprašanja skupnega interesa, vključno z oblikovanjem ekonomske politike in instrumentov izvajanja te politike;

– spodbujata širše sodelovanje z namenom, da pospešita dotok strokovnega znanja in izkušenj ter dostop do novih tehnologij.

Črna gora si prizadeva vzpostaviti delujoče tržno gospodarstvo in postopno približati svoje politike k politikam evropske ekonomske in monetarne unije, ki so usmerjene k stabilnosti. V zvezi s tem lahko Skupnost na zahtevo črnogorskih organov zagotovi pomoč za podpiranje prizadevanj Črne gore.

Namen sodelovanja bo tudi krepitev pravne države na poslovnem področju s pomočjo stabilnega in nediskriminacijskega pravnega sistema na področju trgovine.

Sodelovanje na tem področju bo vključevalo izmenjavo informacij v zvezi z načeli in delovanjem evropske ekonomske in monetarne unije.

Člen 90
Sodelovanje na področju statistike

Pogodbenici se pri sodelovanju osredotočita predvsem na prednostna področja, povezana s pravnim redom Skupnosti na področju statistike, vključno z gospodarskim, trgovinskim, monetarnim in finančnim področjem. Namen sodelovanja bo zlasti razviti učinkovit in trajnosten statistični sistem, s pomočjo katerega bo možno zagotavljati zanesljive, objektivne in točne podatke, potrebne za načrtovanje in spremljanje procesa prehoda in reform v Črni gori. Na ta način bo lahko statistični urad v Črni gori tudi bolje zadovoljil potrebe svojih strank v državi (iz javne uprave ter iz zasebnih sektorjev). Pri statističnem sistemu je treba upoštevati temeljna statistična načela, ki so jih izdali Združeni narodi, evropski statistični kodeks ravnanja in določbe evropske statistične zakonodaje, statistični sistem pa se mora razvijati v smeri pravnega reda Skupnosti. Pogodbenici zlasti sodelujeta, da zagotovita zaupnost posameznih podatkov, postopno povečata zbiranje podatkov in prenos v Evropski statistični sistem ter izmenjujeta informacije o metodah, prenosu strokovnega znanja in izkušenj ter usposabljanju.

Člen 91
Bančništvo, zavarovalništvo in druge finančne storitve

Sodelovanje med Črno goro in Skupnostjo je usmerjeno v prednostna področja, povezana s pravnim redom Skupnosti na področju bančništva, zavarovalništva in finančnih storitev. Pogodbenici bosta sodelovali z namenom, da vzpostavita in razvijeta ustrezen okvir za spodbujanje bančništva, zavarovalništva in finančnih storitev v Črni gori, ki temelji na lojalnih konkurenčnih ravnanjih in zagotavljanju potrebnih enakih pogojev.

Člen 92
Sodelovanje na področju notranjega nadzora in zunanje revizije

Pogodbenici se pri sodelovanju osredotočita na prednostna področja, povezana s pravnim redom Skupnosti na področju notranjega nadzora javnih financ (PIFC) in zunanje revizije. Pogodbenici bosta sodelovali predvsem z namenom, da v Črni gori s pomočjo oblikovanja in sprejetja ustrezne zakonodaje razvijeta pregledne, učinkovite in ekonomične sisteme notranjega nadzora javnih financ (vključno s finančnim poslovodenjem in nadzorom ter funkcionalno neodvisno zunanjo revizijo) in neodvisne sisteme zunanje revizije v skladu z mednarodno sprejetimi standardi in metodologijami ter najboljšo prakso EU. Sodelovanje je osredotočeno tudi na krepitev zmogljivosti vrhovne revizijske institucije v Črni gori. Da se lahko prevzamejo odgovornosti za sodelovanje in usklajevanje, ki izhajajo iz zgoraj navedenih zahtev, je treba sodelovanje osredotočiti tudi na vzpostavitev in okrepitev centralnih enot za usklajevanje finančnega poslovodenja in nadzora ter notranjega nadzora.

Člen 93
Spodbujanje in zaščita naložb

Namen sodelovanja med pogodbenicama v okviru njunih pristojnosti na področju spodbujanja in zaščite naložb je ustvariti ugodno ozračje za domače in tuje zasebne naložbe, ki so zelo pomembne za oživitev gospodarstva in industrije v Črni gori. Za Črno goro je poseben cilj sodelovanja izboljšati pravni okvir, ki podpira in ščiti naložbe.

Člen 94
Industrijsko sodelovanje

Namen sodelovanja je spodbujati posodobitev in prestrukturiranje industrije ter posameznih sektorjev v Črni gori. Zajeto je tudi industrijsko sodelovanje med gospodarskimi subjekti z namenom krepitve zasebnega sektorja pod pogoji, s katerimi je zagotovljeno, da se varuje okolje.

V pobudah za industrijsko sodelovanje se bodo upoštevale prednostne naloge, ki jih določita obe pogodbenici. Pri tem bosta upoštevali regionalne vidike industrijskega razvoja in po potrebi spodbujali mednarodna partnerstva. Pobude naj bi bile zlasti namenjene oblikovanju primernega okvira za podjetja, pa tudi izboljšanju poslovodenja ter znanja in izkušenj ter spodbujanju trgov, preglednosti trga in poslovnega okolja. Posebna pozornost je posvečena vzpostavitvi učinkovitih dejavnosti spodbujanja izvoza v Črni gori.

Pri sodelovanju se bo ustrezno upošteval pravni red Skupnosti na področju industrijske politike.

Člen 95
Mala in srednje velika podjetja

Sodelovanje med pogodbenicama je namenjeno razvoju in krepitvi zasebnega sektorja malih in srednje velikih podjetij (MSP), ustanavljanju novih podjetij na področjih, ki imajo potencial za rast in sodelovanje med MSP v Skupnosti in Črni gori.

Pri sodelovanju se bodo ustrezno upoštevala prednostna področja, povezana s pravnim redom Skupnosti na področju MSP, ter deset smernic iz Evropske listine za mala podjetja.

Člen 96
Turizem

Sodelovanje med pogodbenicama na področju turizma bo usmerjeno predvsem v povečanje pretoka informacij o turizmu (s pomočjo mednarodnih omrežij, baz podatkov itd.), spodbujanje razvoja infrastrukture, ki pospešuje naložbe v turistični sektor, udeležbo Črne gore v pomembnih evropskih turističnih organizacijah. Njegov namen je tudi proučiti možnosti za skupne dejavnosti in krepiti sodelovanje med turističnimi podjetji, strokovnjaki in vladami ter njihovimi ustanovami, pristojnimi za področje turizma, ter prenašati strokovno znanje in izkušnje (z usposabljanjem, izmenjavami, seminarji). Pri sodelovanju se bo ustrezno upošteval pravni red Skupnosti v zvezi s tem sektorjem.

Politike sodelovanja se lahko vključijo v regionalni okvir sodelovanja.

Člen 97
Kmetijski in živilsko-predelovalni sektor

Sodelovanje med pogodbenica se bo razvijalo na vseh prednostnih področjih, povezanih s pravnim redom Skupnosti na področju kmetijstva ter na veterinarskem in fitosanitarnem področju. Namen sodelovanja bo predvsem posodobiti ter prestrukturirati kmetijstvo in živilsko-predelovalni sektor, zlasti da se dosežejo sanitarne zahteve Skupnosti, izboljšata upravljanje voda in razvoj podeželja ter razvije sektor gozdarstva v Črni gori, pa tudi podpira postopno približevanje črnogorskih zakonodaje in praks pravilom in standardom Skupnosti.

Člen 98
Ribištvo

Pogodbenici bosta proučili možnosti za opredelitev obojestransko koristnih področij skupnega interesa v ribiškem sektorju. Pri sodelovanju se bodo upoštevala prednostna področja, povezana s pravnim redom Skupnosti na področju ribištva, vključno z mednarodnimi obveznostmi v zvezi s pravili mednarodne in regionalne ribiške organizacije za upravljanje in ohranjanje ribolovnih virov.

Člen 99
Carine

Pogodbenici vzpostavita sodelovanje na tem področju, da se zagotovi skladnost z določbami, ki jih je treba sprejeti na področju trgovine, in da se črnogorski carinski sistemi prilagodijo carinskemu sistemu Skupnosti, kar prispeva k uveljavljanju liberalizacije, načrtovane v okviru stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma, in postopnemu približevanju črnogorske carinske zakonodaje k pravnemu redu Skupnosti.

Pri sodelovanju se bodo ustrezno upoštevala prednostna področja, povezana s pravnim redom Skupnosti na področju carin.

V Protokolu 6 so oblikovana pravila o medsebojni upravni pomoči med pogodbenicama na področju carin.

Člen 100
Obdavčenje

Pogodbenici vzpostavita sodelovanje na področju obdavčenja, vključno z ukrepi za nadaljnjo reformo črnogorskega davčnega sistema in prestrukturiranje davčne uprave za zagotovitev učinkovitega pobiranja davkov in boja proti davčnim goljufijam.

Pri sodelovanju se bodo ustrezno upoštevala prednostna področja, povezana s pravnim redom Skupnosti na področju obdavčenja in boja proti škodljivi davčni konkurenci. Odpravo škodljive davčne konkurence je treba izvesti na podlagi načel kodeksa ravnanja za obdavčenje ustvarjenega dohodka, ki ga je odobril Svet 1. decembra 1997.

Poleg tega bo sodelovanje prilagojeno povečanju preglednosti in boju proti korupciji ter bo vključevalo izmenjavo informacij z državami članicami Evropske unije, da se olajša izvajanje ukrepov, s katerimi se preprečujejo davčne goljufije, izogibanje davkom in davčna utaja. Črna gora prav tako dokončno vzpostavi mrežo dvostranskih sporazumov z državami članicami, kot je bilo začrtano v zadnji dopolnitvi vzorčne davčne konvencije Organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD) o dohodku in kapitalu ter na podlagi vzorčnega

sporazuma OECD o izmenjavi podatkov v davčnih zadevah, kolikor se država članica prosilka s tem strinja.

Člen 101
Sodelovanje na socialnem področju

Glede zaposlovanja je sodelovanje med pogodbenicama usmerjeno predvsem na izboljšanje služb za pomoč pri iskanju zaposlitve in poklicnem svetovanju, zagotavljanje podpornih ukrepov ter spodbujanje lokalnega razvoja, s čimer se prispeva k prestrukturiranju industrijskega trga in trga dela. To obsega tudi ukrepe, kot so študije, začasno dodeljevanje strokovnjakov in informacije ter dejavnosti usposabljanja.

Pogodbenici sodelujeta z namenom, da v okviru okrepljene gospodarske reforme in povezovanja olajšata reformo politike zaposlovanja v Črni gori. S sodelovanjem se bo podprla prilagoditev črnogorskega sistema socialne varnosti novim gospodarskim in družbenim zahtevam, kar bo vključevalo prilagajanje črnogorske zakonodaje o delovnih razmerah in enakih možnostih za ženske in moške, za invalide in za ljudi, ki pripadajo manjšinam, pa tudi izboljšanje ravni varovanja zdravja in varnosti delavcev, pri čemer se pogodbenici sklicujeta na obstoječo raven varstva v Skupnosti. Črna gora zagotovi, da se dosledno upoštevajo načela temeljnih konvencij Mednarodne organizacije dela (ILO) in da se jih učinkovito izvaja.

Pri sodelovanju se bodo ustrezno upoštevala prednostna področja, povezana s pravnim redom Skupnosti na tem področju.

Člen 102
Izobraževanje in usposabljanje

Pogodbenici sodelujeta z namenom, da dvigneta raven splošne izobrazbe in poklicnega izobraževanja ter usposabljanja v Črni gori ter povečata obseg mladinske politike in mladinskega dela, vključno z neformalno izobrazbo. Prednostna naloga izobraževalnih sistemov je doseči cilje Bolonjske deklaracije v okviru medvladnega Bolonjskega procesa.

Pogodbenici sodelujeta tudi z namenom, da zagotovita dostop do vseh ravni izobraževanja in usposabljanja v Črni gori brez diskriminacije na podlagi spola, barve, narodnosti ali vere.

Ustrezni programi in instrumenti Skupnosti bodo prispevali k izboljšanju struktur izobraževanja in usposabljanja v Črni gori.

Pri sodelovanju se bodo ustrezno upoštevala prednostna področja, povezana s pravnim redom Skupnosti na tem področju.

Člen 103
Sodelovanje na področju kulture

Pogodbenici za zavezujeta, da bosta spodbujali sodelovanje na področju kulture. To sodelovanje je med drugim namenjeno izboljšanju medsebojnega razumevanja in spoštovanja med posamezniki, skupnostmi in narodi. Pogodbenici se zavezujeta tudi, da bosta sodelovali pri spodbujanju kulturne raznolikosti, zlasti v okviru Konvencije UNESCO o zaščiti in spodbujanju raznolikosti kulturnega izražanja.

Člen 104
Sodelovanje na avdiovizualnem področju

Pogodbenici sodelujeta pri spodbujanju avdiovizualne industrije v Evropi in koprodukcije na področju kinematografije in televizije.

Sodelovanje bi lahko med drugim zajemalo tudi programe in zmogljivosti za usposabljanje novinarjev in drugih medijskih strokovnjakov ter tehnično pomoč javnim in zasebnim sredstvom javnega obveščanja za krepitev njihove neodvisnosti, strokovnosti in povezav z evropskimi sredstvi javnega obveščanja.

Črna gora bo prilagodila svoje politike o urejanju vsebinskih vidikov čezmejnega oddajanja radijskih in televizijskih programov s politikami ES ter uskladila svojo zakonodajo s pravnim redom Skupnosti. Črna gora bo posebno pozornost namenila zadevam v zvezi s pridobivanjem pravic intelektualne lastnine za radijske in televizijske programe, ki se oddajajo po satelitu, po kablu in na prizemnih frekvencah.

Člen 105
Informacijska družba

Sodelovanje se razvije na vseh področjih, povezanih s pravnim redom Skupnosti v zvezi z informacijsko družbo. Podpiralo se bo predvsem postopno prilagajanje črnogorskih politik in zakonodaje v tem sektorju politikam in zakonodaji Skupnosti.

Pogodbenici sodelujeta tudi z namenom nadaljnjega razvoja informacijske družbe v Črni gori. Splošni cilji zajemajo pripravo družbe kot celote na digitalno dobo, pridobivanje naložb ter zagotavljanje medsebojnega delovanja omrežij in storitev.

Člen 106
Elektronska komunikacijska omrežja in storitve

Sodelovanje je osredotočeno predvsem na prednostna področja, povezana s pravnim redom Skupnosti na tem področju.

Pogodbenici krepita zlasti sodelovanje na področju elektronskih komunikacijskih omrežij in elektronskih komunikacijskih storitev s končnim ciljem, da Črna gora sprejeme pravni red Skupnosti v tem sektorju tri leta po začetku veljavnosti tega sporazuma.

Člen 107
Informacije in obveščanje

Skupnost in Črna gora sprejmeta potrebne ukrepe za spodbujanje medsebojne izmenjave informacij. Prednost bosta dali programom, katerih namen je javnosti zagotavljati osnovne informacije o Skupnosti, strokovnim krogom v Črni gori pa bolj specializirane informacije.

Člen 108
Promet

Sodelovanje med pogodbenicama je osredotočeno na prednostna področja, povezana s pravnim redom Skupnosti na področju prometa.

Namen sodelovanja je lahko predvsem prestrukturirati in posodobiti vrste prevoza v Črni gori, izboljšati prosti pretok potnikov in blaga, omogočiti lažji dostop do prevoznega trga in prometne infrastrukture, vključno s pristanišči in letališči. Poleg tega lahko sodelovanje podpira razvoj multimodalne infrastrukture v povezavi z glavnimi vseevropskimi omrežji, zlasti da se okrepijo regionalne povezave v jugovzhodni Evropi v skladu z Memorandumom o soglasju o razvoju ključnega regionalnega prometnega omrežja. S sodelovanjem je treba doseči standarde izvajanja dejavnosti, ki so primerljivi s standardi v Skupnosti, ter razvijati prevozni sistem v Črni gori, ki je združljiv s sistemom Skupnosti in prilagojen temu sistemu, ter izboljšati varstvo okolja v prometu.

Člen 109
Energetika

Sodelovanje je osredotočeno na prednostna področja, povezana s pravnim redom Skupnosti na področju okolja. Temeljilo bo na Pogodbi o energetski skupnosti ter se bo razvijalo z namenom postopnega vključevanja Črne gore na evropske energetske trge. Sodelovanje lahko zajema zlasti:

– oblikovanje in načrtovanje energetske politike, vključno s posodobitvijo infrastrukture, izboljšanje in povečanje raznovrstnosti oskrbe ter izboljšanje dostopa do energetskega trga, vključno s poenostavitvijo tranzita, prenos, distribucijo in obnavljanje medsebojno povezanih elektroenergetskih sistemov regionalnega pomena s sosednjimi državami;

– spodbujanje varčevanja z energijo, energetske učinkovitosti, energije iz obnovljivih virov energije ter proučevanje vpliva proizvodnje in porabe energije na okolje;

– oblikovanje okvirnih pogojev za prestrukturiranje energetskih družb in sodelovanje med podjetji v tem sektorju.

Člen 110
Jedrska varnost

Pogodbenici sodelujeta na področju jedrske varnosti in zaščitnih ukrepov. Sodelovanje bi lahko zajemalo naslednja področja:

– izboljšanje zakonov in prepisov pogodbenic o varstvu pred sevanjem, jedrski varnosti, knjigovodstvu jedrskih materialov in nadzoru nad temi materiali ter krepitvi nadzornih organov in njihovih virov;

– pomoč pri spodbujanju sporazumov med državami članicami ali Euratomom in Črno goro o zgodnjem obveščanju in izmenjavi informacij v primerih jedrskih nesreč ter pripravljenosti za ukrepe v primeru izrednega dogodka in po potrebi o splošnih vprašanjih jedrske varnosti;

– odgovornost tretjim na področju jedrske energije.

Člen 111
Okolje

Pogodbenici razvijeta in okrepita sodelovanje na področju okolja s ključno nalogo, da zaustavita nadaljnje uničevanje in začneta izboljševati razmere na področju okolja z namenom trajnostnega razvoja.

Sodelovanje, ki ga pogodbenici vzpostavita, je namenjeno zlasti krepitvi upravnih struktur in postopkov, s čimer se zagotovita strateško načrtovanje okoljskih vprašanj in usklajevanje med zadevnimi udeleženci, ter je osredotočeno na prilagajanje črnogorske zakonodaje pravemu redu Skupnosti. Sodelovanje bi se lahko osredotočilo tudi na razvoj strategij za znatno zmanjšanje lokalnega, regionalnega in čezmejnega onesnaževanja zraka in vode, vzpostavitev okvira za učinkovito, čisto, trajnostno in obnovljivo proizvodnjo in porabo energije ter za izvedbo presoje vplivov na okolje in strateške okoljske presoje. Posebna pozornost bo namenjena ratifikaciji in izvajanju Kjotskega protokola.

Člen 112
Sodelovanje na področju raziskav in tehnološkega razvoja

Pogodbenici spodbujata sodelovanje na področju civilnih znanstvenih raziskav in tehnološkega razvoja na podlagi medsebojne koristi in, ob upoštevanju razpoložljivih sredstev, ustreznega dostopa do svojih zadevnih programov, pod pogojem, da se zagotovi ustrezna raven učinkovitega varstva pravic intelektualne, industrijske in poslovne lastnine.

Pri sodelovanju se bodo ustrezno upoštevala prednostna področja, povezana s pravnim redom Skupnosti na področju raziskav in tehnološkega razvoja.

Člen 113
Regionalni in lokalni razvoj

Pogodbenici si bosta prizadevali okrepiti sodelovanje na področju regionalnega in lokalnega razvoja, njun cilj pri tem pa bo prispevati h gospodarskemu razvoju in zmanjšati regionalna neravnovesja. Posebna pozornost bo namenjena čezmejnemu, mednacionalnemu in medregionalnemu sodelovanju.

Pri sodelovanju se bodo ustrezno upoštevala prednostna področja, povezana s pravnim redom Skupnosti na področju regionalnega razvoja.

Člen 114
Javna uprava

Namen sodelovanja je zagotoviti razvoj učinkovite in odgovorne javne uprave v Črni gori, da se zlasti podprejo izvajanje pravne države, pravilno delovanje državnih ustanov v korist vsega črnogorskega prebivalstva ter nemoten razvoj odnosov med EU in Črno goro.

Sodelovanje na tem področju bo v glavnem osredotočeno na krepitev institucij, vključno z razvojem in izvajanjem preglednih in nepristranskih zaposlitvenih postopkov, upravljanjem s človeškimi viri in poklicnim razvojem za javne službe, stalnim usposabljanjem ter

spodbujanjem etike znotraj javne uprave. Sodelovanje bo zajemalo vsa področja javne uprave, vključno z lokalno upravo.

NASLOV IX
FINANČNO SODELOVANJE

Člen 115

Za doseganje ciljev tega sporazuma ter v skladu s členi 5, 116 in 118 lahko Črna gora prejme finančno pomoč Skupnosti v obliki subvencij in posojil, vključno s posojili Evropske investicijske banke. Pomoč Skupnosti je pogojena z nadaljnjim napredkom pri izpolnjevanju političnih meril, določenih v Kopenhagnu, in zlasti z napredkom pri izpolnjevanju posameznih prednostnih nalog evropskega partnerstva. Upoštevali se bodo tudi rezultati letnih pregledov držav, udeleženih v stabilizacijsko-pridružitvenem procesu, zlasti kar zadeva zavezanost prejemnika, da bo izvajal demokratične, gospodarske in institucionalne reforme, prav tako se bodo upoštevali drugi sklepi Sveta, ki se nanašajo zlasti na spoštovanje programov prilagoditve. Pomoč, odobrena Črni gori, bo prilagojena njenim potrebam, dogovorjenim prednostnim nalogam, zmožnostim porabe in povrnitve pomoči ter sprejetim ukrepom za reformo in prestrukturiranje gospodarstva.

Člen 116

Finančna pomoč v obliki subvencij je dodeljena z operativnimi ukrepi, predvidenimi v ustrezni uredbi Sveta, v okviru večletnega finančnega okvira in na podlagi letnih delovnih programov, ki jih oblikuje Skupnost po posvetovanju s Črno goro.

Finančna pomoč Skupnosti lahko zajema vsa področja sodelovanja, pri čemer se posebna pozornost namenja pravosodju, svobodi in varnosti, približevanju zakonodaje, gospodarskemu razvoju ter varstvu okolja.

Člen 117

Na zahtevo Črne gore in če je to posebej potrebno, lahko Skupnost v sodelovanju z mednarodnimi finančnimi institucijami prouči možnost odobritve izjemne makrofinančne pomoči pod določenimi pogoji ter ob upoštevanju vseh razpoložljivih finančnih sredstev. Ta pomoč se lahko sprosti, če so izpolnjeni pogoji, ki jih je treba določiti v okviru programa, dogovorjenega med Črno goro in Mednarodnim denarnim skladom.

Člen 118

Da se omogoči čim boljša uporaba razpoložljivih sredstev, pogodbenici zagotovita, da so prispevki Skupnosti dobro usklajeni s prispevki iz drugih virov, in sicer iz držav članic, drugih držav in mednarodnih finančnih institucij.

V ta namen pogodbenici redno izmenjujeta informacije o vseh virih pomoči.

NASLOV X
INSTITUCIONALNE, SPLOŠNE IN KONČNE DOLOČBE

Člen 119

Vzpostavi se Stabilizacijsko-pridružitveni svet, ki nadzoruje uporabo in izvajanje tega sporazuma. Svet se sestaja redno na ustrezni ravni in kadar to zahtevajo okoliščine. Preverja vsa pomembnejša vprašanja v okviru tega sporazuma in vsa ostala dvostranska ali mednarodna vprašanja, ki so v obojestranskem interesu.

Člen 120

1. Stabilizacijsko-pridružitveni svet sestavljajo člani Sveta Evropske unije in člani Komisije Evropskih skupnosti na eni strani ter člani vlade Črne gore na drugi strani.

2. Stabilizacijsko-pridružitveni svet oblikuje svoj poslovnik.

3. Člani Stabilizacijsko-pridružitvenega sveta lahko v skladu s pogoji, ki jih določijo v svojem poslovniku, imenujejo svoje predstavnike.

4. Stabilizacijsko-pridružitvenemu svetu izmenično predsedujeta predstavnik Evropske skupnosti in predstavnik Črne gore v skladu z določbami, ki se določijo v poslovniku sveta.

5. Evropska investicijska banka kot opazovalka sodeluje pri delu Stabilizacijsko-pridružitvenega sveta na področjih, ki jo zadevajo.

Člen 121

Za doseganje ciljev tega sporazuma ima Stabilizacijsko-pridružitveni svet pristojnost odločanja v okviru področja uporabe tega sporazuma v primerih, predvidenih s tem sporazumom. Sprejete odločitve so zavezujoče za pogodbenici, ki sprejmeta potrebne ukrepe za njihovo izvajanje. Stabilizacijsko-pridružitveni svet lahko daje tudi ustrezna priporočila. Odločitve in priporočila oblikuje v dogovoru med pogodbenicama.

Člen 122

1. Stabilizacijsko-pridružitvenemu svetu pri opravljanju nalog pomaga Stabilizacijsko-pridružitveni odbor, ki ga sestavljajo predstavniki Sveta Evropske unije in predstavniki Komisije Evropskih skupnosti na eni strani ter predstavniki vlade Črne gore na drugi strani.

2. Stabilizacijsko-pridružitveni svet v svojem poslovniku določi naloge Stabilizacijsko-pridružitvenega odbora, ki zajemajo pripravo sestankov Stabilizacijsko-pridružitvenega sveta, ter način delovanja Odbora.

3. Stabilizacijsko-pridružitveni svet lahko na Stabilizacijsko-pridružitveni odbor prenese katero koli od svojih pooblastil. V tem primeru Stabilizacijsko-pridružitveni odbor sprejema svoje odločitve v skladu s pogoji, določenimi v členu 121.

Člen 123

Stabilizacijsko-pridružitveni odbor lahko ustanovi pododbore. Pred koncem prvega leta po začetku veljavnosti tega sporazuma bo Stabilizacijsko-pridružitveni odbor ustanovil potrebne pododbore za ustrezno izvajanje tega sporazuma.

Ustanovljen bo pododbor za obravnavanje vprašanj, povezanih z migracijami.

Člen 124

Stabilizacijsko-pridružitveni svet se lahko odloči, da ustanovi katere koli druge posebne odbore ali organe, ki mu lahko pomagajo pri opravljanju njegovih nalog. Stabilizacijsko-pridružitveni svet v svojem poslovniku določi sestavo in naloge takšnih odborov ali organov ter način njihovega delovanja.

Člen 125

Ustanovi se stabilizacijsko-pridružitveni parlamentarni odbor. Na tem forumu se sestajajo člani črnogorskega parlamenta in Evropskega parlamenta ter izmenjujejo svoja mnenja. Sestaja se v časovnih presledkih, ki jih določi sam.

Stabilizacijsko-pridružitveni parlamentarni odbor sestavljajo člani Evropskega parlamenta na eni strani in člani črnogorskega parlamenta na drugi strani.

Stabilizacijsko-pridružitveni parlamentarni odbor določi svoj poslovnik.

Stabilizacijsko-pridružitvenemu parlamentarnemu odboru izmenično predsedujeta Evropski parlament na eni strani in črnogorski parlament na drugi strani v skladu z določbami, ki jih predpiše v svojem poslovniku.

Člen 126

V okviru tega sporazuma se pogodbenici zavežeta, da bosta tako kot svojim državljanom tudi fizičnim in pravnim osebam druge pogodbenice zagotovili nediskriminacijski dostop do pristojnih sodišč in upravnih organov pogodbenice, da tam branijo svoje osebne in premoženjske pravice.

Člen 127

Nobena določba tega sporazuma pogodbenici ne preprečuje, da sprejme katere koli ukrepe:

(a) za katere meni, da so potrebni za preprečevanje razkrivanja informacij, ki so v nasprotju z njenimi bistvenimi varnostnimi interesi;

(b) ki se nanašajo na proizvodnjo ali trgovino z orožjem, strelivom ali vojaškim materialom ali na raziskave, razvoj ali proizvodnjo, ki so nujno potrebni za obrambne namene, pod pogojem, da takšni ukrepi ne poslabšajo konkurenčnih pogojev za izdelke, ki niso izrecno predvideni za vojaške namene;

(c) za katere meni, da so bistveni za njeno varnost v primeru resnih notranjih nemirov, ki bi vplivali na vzdrževanje javnega reda, v času vojne ali resnih mednarodnih napetosti, ki bi pomenile vojno nevarnost, ali zaradi izpolnjevanja obveznosti, ki jih je prevzela z namenom ohranjanja miru in mednarodne varnosti.

Člen 128

1. Na področjih, ki jih zajema ta sporazum, in brez poseganja v katere koli posebne določbe tega sporazuma:

   – ureditve, ki jih Črna gora uporablja v razmerju do Skupnosti, ne smejo povzročati diskriminacije med državami članicami, njihovimi državljani, družbami ali podjetji;

   – ureditve, ki jih Skupnost uporablja v razmerju do Črne gore, ne smejo povzročati diskriminacije med črnogorskimi državljani, družbami ali podjetji.

2. Določbe odstavka 1 ne posegajo v pravico pogodbenic, da uporabljata ustrezne določbe svoje davčne zakonodaje za davkoplačevalce, ki glede na svoje stalno prebivališče niso v enakih položajih.

Člen 129

1. Pogodbenici sprejmeta vse splošne ali posebne ukrepe za izpolnjevanje svojih obveznosti iz tega sporazuma. Poskrbita, da se dosežejo cilji, določeni s tem sporazumom.

2. Pogodbenici soglašata, da se na zahtevo ene izmed njiju na ustrezen način nemudoma posvetujeta o obravnavi vseh zadev v zvezi z razlago ali izvajanjem tega sporazuma in drugih pomembnih vidikih odnosov med pogodbenicama.

3. Pogodbenici na Stabilizacijsko-pridružitveni svet naslovita vse spore glede uporabe ali razlage tega sporazuma. V tem primeru se uporablja člen 130 oziroma Protokol 7.

   Stabilizacijsko-pridružitveni svet lahko spor reši s sprejetjem zavezujočega sklepa.

4. Če katera od pogodbenic meni, da druga ni izpolnila kakšne obveznosti iz tega sporazuma, lahko ustrezno ukrepa. Preden to stori, razen v posebno nujnih primerih, Stabilizacijsko-pridružitvenemu svetu predloži vse ustrezne informacije, potrebne za temeljito proučitev položaja z namenom, da se najde rešitev, ki je sprejemljiva za pogodbenici.

   Pri izbiri ukrepov morajo imeti prednost tisti, ki najmanj ovirajo uresničevanje tega sporazuma. O teh ukrepih je takoj obveščen Stabilizacijsko-pridružitveni svet, posvetovanja o teh ukrepih pa potekajo, če tako zahteva druga pogodbenica v okviru Stabilizacijsko-pridružitvenega sveta, Stabilizacijsko-pridružitvenega odbora ali vsakega drugega organa, ustanovljenega na podlagi člena 123 ali 124.

5. Določbe iz odstavkov 2, 3 in 4 nikakor ne vplivajo in ne posegajo v določbe členov 32, 40, 41, 42, 46 in Protokola 3 (Opredelitev koncepta „izdelki s poreklom“ in načini upravnega sodelovanja).

Člen 130

1. Če med pogodbenicama pride do spora glede razlage ali izvajanja tega sporazuma, vsaka pogodbenica uradno obvesti drugo pogodbenico in Stabilizacijsko-pridružitveni svet o zahtevi za rešitev spora.

   Kadar pogodbenica meni, da ukrep, ki ga je sprejela druga pogodbenica, ali opustitev ukrepanja s strani druge pogodbenice pomeni kršitev njenih obveznosti v skladu s tem sporazumom, uradno obvestilo o zahtevi za rešitev spora obrazloži razloge za tako mnenje in po potrebi navede, da lahko pogodbenica sprejme ukrepe, kakor so predvideni v odstavku 4 člena 129.

2. Pogodbenici si prizadevata za rešitev spora tako, da v okviru Stabilizacijsko-pridružitvenega sveta ali drugih organov, kakor so predvideni v odstavku 3, začneta posvetovanje v dobri veri z namenom, da se čim prej poišče rešitev, ki bo sprejemljiva za pogodbenici.

3. Pogodbenici Stabilizacijsko-pridružitvenemu svetu predložita vse ustrezne informacije, potrebne za temeljito proučitev položaja.

   Dokler spor ni rešen, se o vprašanju razpravlja na vsakem sestanku Stabilizacijsko-pridružitvenega sveta, razen če je bil sprožen arbitražni postopek, kakor je predviden v Protokolu 7. Šteje se, da je spor rešen, ko Stabilizacijsko-pridružitveni svet sprejme zavezujoči sklep za rešitev zadeve, kakor je predvideno v odstavku 3 člena 129, ali če izjavi, da spora ni več.

   Posvetovanja o sporu lahko potekajo na vsakem sestanku Stabilizacijsko-pridružitvenega odbora ali katerega koli ustreznega odbora ali organa, ustanovljenega na podlagi členov 123 ali 124, kakor se pogodbenici med seboj dogovorita oziroma na zahtevo katere koli pogodbenice. Posvetovanja lahko potekajo tudi pisno.

   Vse informacije, razkrite med posvetovanji, ostanejo tajne.

4. Za zadeve v okviru področja uporabe Protokola 7 lahko katera koli pogodbenica sporno zadevo predloži v obravnavo z arbitražo v skladu z navedenim protokolom, če pogodbenici nista uspeli rešiti spora v dveh mesecih po sprožitvi postopka za rešitev spora v skladu z odstavkom 1.

Člen 131

Dokler se v okviru tega sporazuma ne dosežejo enake pravice za posameznike in gospodarske subjekte, ta sporazum ne vpliva na pravice, ki so jim zagotovljene z obstoječimi sporazumi, zavezujoči za eno ali več držav članic na eni strani in Črno goro na drugi strani.

Člen 132

V protokolu 8 so določena splošna načela za sodelovanje Črne gore v programih Skupnosti.

Protokoli 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 in 8 ter priloge I do VII so sestavni del tega sporazuma.

Člen 133

Ta sporazum se sklene za nedoločen čas.

Vsaka pogodbenica lahko ta sporazum odpove z uradnim obvestilom drugi pogodbenici. Ta sporazum preneha veljati šest mesecev od dneva prejetja takšnega uradnega obvestila.

Vsaka pogodbenica lahko ta sporazum odpove s takojšnjim učinkom, če druga pogodbenica ne izpolni enega od bistvenih elementov tega sporazuma.

Člen 134

V tem sporazumu izraz „pogodbenici“ pomeni Skupnost oziroma njene države članice oziroma Skupnost in njene države članice v skladu z njihovimi pooblastili na eni strani ter Črno goro na drugi strani.

Člen 135

Ta sporazum se uporablja na ozemljih, na katerih se uporabljata Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti in Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo, v skladu s pogoji, določenimi v teh pogodbah, na eni strani ter na ozemlju Črne gore na drugi strani.

Člen 136

Depozitar tega sporazuma je Generalni sekretar Sveta Evropske unije.

Člen 137

Ta sporazum je sestavljen v dveh izvodih v vsakem od uradnih jezikov pogodbenic, pri čemer je vsako od besedil enako verodostojno.

Člen 138

Pogodbenici ta sporazum odobrita v skladu s svojimi postopki.

Ta sporazum začne veljati prvi dan drugega meseca po dnevu, na katerega sta pogodbenici druga drugo obvestili, da je bil postopek iz prvega odstavka zaključen.

Člen 139
Začasni sporazum

Če začnejo pred zaključkom postopkov, potrebnih za začetek veljavnosti tega sporazuma, določbe nekaterih delov tega sporazuma, zlasti določbe v zvezi s prostim pretokom blaga ter ustrezne določbe v zvezi s prometom, veljati na podlagi začasnih sporazumov med Skupnostjo in Črno goro, pogodbenici soglašata, da v takih okoliščinah za namen določb členov 73, 74 in 75 naslova IV tega sporazuma, protokolov 1, 2, 3, 5, 6 in 7 ter ustreznih določb Protokola 4 k temu sporazumu izraz „dan začetka veljavnosti tega sporazuma“ pomeni dan začetka veljavnosti ustreznega začasnega sporazuma v zvezi z obveznostmi iz zgoraj navedenih določb.